

YÖN

HAFTALIK GAZETE

JURNAL

İŞİNİN

İÇ YÜZÜ

DR. KEMAL SATIR

FETHİ TEVETOĞLU

ŞADI PEHLIVANOĞLU

BAKIŞ

KAPILAR AÇILIRKEN

Ekimdeki Randevü

EKİM başı, Türkiye'de, yalnız orta öğretim kurumlarının değil, aslında üniversitelerinin de açılış tarihidir. Gerçi resmî açılış törenleri Kasım'da yapılır ama, normal olarak Haziran'da başarısızlığa uğrayıp sonbaharda «ikinci şans» larını deneyen o kadar çok kimse vardır ki, öğrenciler bakımından, Ekim'i üniversiteye dönüş ayı saymak hiç yanlış olmaz. Zaten Türkiye'deki üniversite takvimi, Haziran ve Ekim'i sınavla, Mayıs ve Eylül'ü sınav hazırlığıyla, Kasım'ı törenler ve kayıtlarla geçen, ciddi öğrenim haftalarının tutarı dört ayı aşmayan bir acıip takvimdir. Öğretim üyeleri kürsüden söyleyeceklerini bu dövr aya sığdırıp rahatlarlar; öğrenciler ise doğru dürüst birşey öğrenememenin ve kendilerine o kısa süre içinde çabucak anlatılanlarla sınavlar için ezberlemek zorunda oldukları koca kitaplar arasında bir bağlantı kuramamanın rahatsızlığı içindedirler. Oysa ders aylarının süresini biraz uzatıp dört yıllık öğretimi üç yıla indirmek veya, tartışmaları, seminerleri, ek çalışmalarla birlikte, dört yıllık ciddi bir üniversite eğitimi vermek pekâlâ mümkündür. Yoksa yılın sekiz ayını dört ayda okutulanların sindirilmesine ve iyice sindirilip sindirilmediğinin ölçülmesine ayırmak öylesine tuhaf bir «keyif-ışkençe-ısraf» karışımı zihniyettir ki benzerine başka yerlerde kolay kolay rastlanmaz. Kaldı ki, ilk bakışta kuyumcu terzi gibi hassas gözükene, ama aslında tesadüflere ve sathiliklere geniş ölçüde veren sınav sistemleri de kimin, neyi, için ölçtüğünü açıkça göstermekten ferah ferah uzaktır.

Ekim ayı, herşeyden önce, bazan yüzde doksanın üstünde oranlara varan öğrenciler için bir bütünleme, daha doğrusu bir «ölüm-kalım» dönemi olduğu için, üniversite meseleleri üzerinde durmak ve nereden nereye gidildiğini soruşturmak bakımından belki de en elverişli ay.

Toplumdan kopuş

Türk üniversitelerinin meseleleri aylanın ısrafından ibaret değil. İşin o cephesi, sadece Ekim ayının hatırlattığı ve nihayet, sorumluluk duygusu taşıyan fakültelerin kendi kararlarıyla çözümlenebilecekleri bir nokta.

Üniversitelerin bugün karşı karşıya oldukları en önemli meselelerden biri, kendi içine kapalı, toplumun ihtiyaçları, gelişmesi ve değişmesiyle hiçbir münisi olmayan bir medrese zihniyetine dönüşme tehlikesidir. Özerklik, çok yanlış bir şekilde, üniversitelerin dilediklerini yapabilecekleri, gelişim yollarını kendi başlarına saptayabilecekleri, diledikleri yerlere diledikleri ölçüde öğrenci alıp diledikleri dalda yetiştirebilecekleri tarzında anlaşılıyor. Oysa, hele Türkiye gibi bir ülkede, üniversiteler, toplumdaki temel yapı değişikliğinin dışında değil, tam ortasında olmalı, hattâ bu değişikliği başarabilmenin başlıca araçlarından biri olarak kullanılmalıdır.

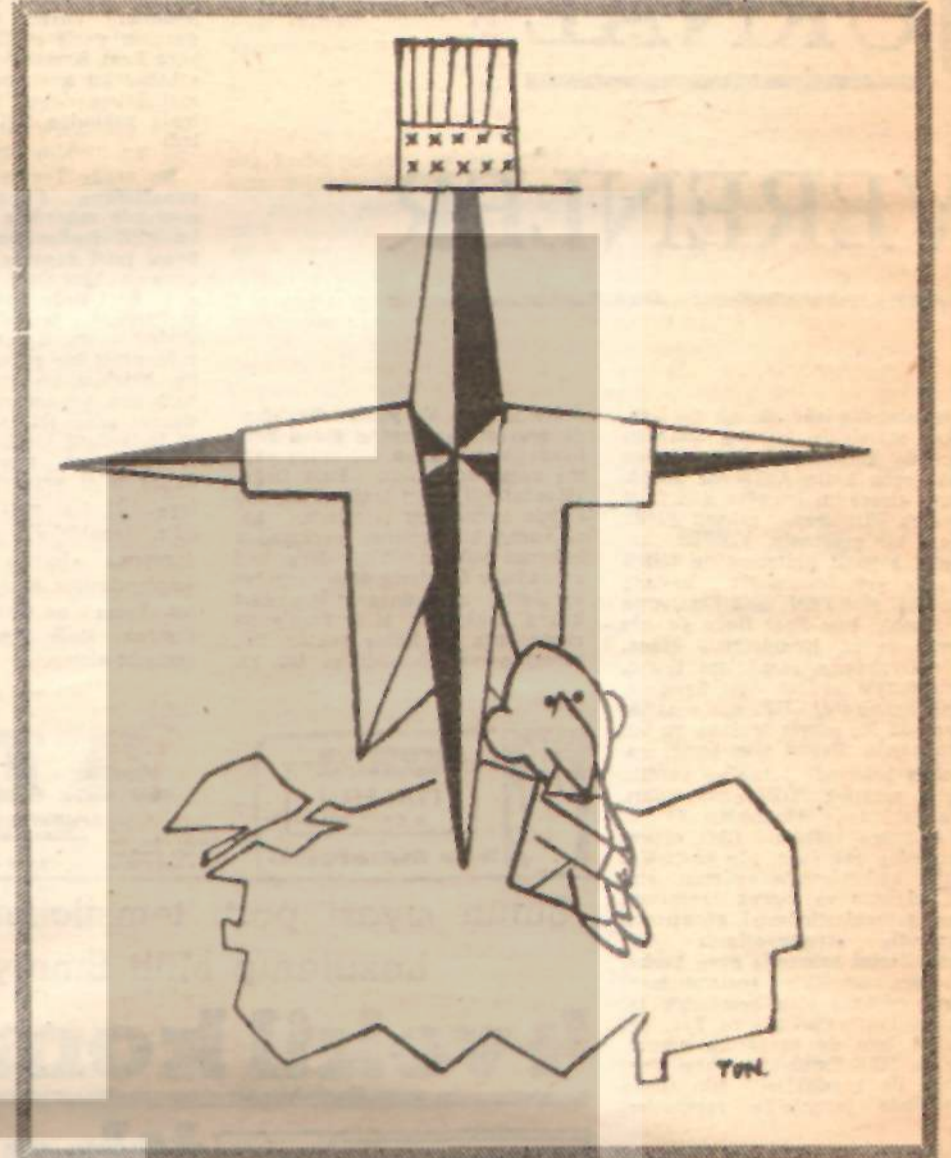
Herşeyden önce, toplumun uzun süreli insan gücü ihtiyaçlarıyla üniversitelerin öğretim alanları ve öğrenci sayıları arasında hesaplı bir bağlantının bulunması gerekir. Aleyhinde o kadar çok şey söylenen ilk Beş Yıllık Plan, beş on, on beş yıllık izdüşümlerle Türkiye'nin insan gücü ihtiyaçlarını mümkün olduğu kadar kesinlikle belirtme çabışmış. Üniversitelerin bu ihtiyaçlara göre ayarlanmış bir planı var mı? Hangi dalda ne kadar adama yetiştirileceğini kim, nerede ve nasıl kararlaştırır? Giriş sınavları sırasında ortaklık dolaşan «kontenjan» sözleri, bu çeşit bir uzakgörüşlülükten ve hesaptan çok, doğrudan doğruya binalardaki kapı, pencere ve sıra sayısıyla ve dolmuşçuluğu hatırlatan bir «istihab hacmi» anlayışıyla ilgili. Ama, Türkiye'de bu basit «istihab hacmi» meselesi bile

doğrudürüst çözümlenmemiştir. Savaş sonrası yıllardaki yüksek nüfus artışının ilk dalgaları şimdi üniversite eşiklerinde. Devletin açabildiği yüksek öğrenim kapılarında «tehcüm sebebiyle» tikanıp kalanların tek kurtuluş yolları da, eğer paraları varsa, piyasası hayli genişleyen özel yönetimli yüksek öğretim kurumlarına sığınabilmekten ibaret. Derme çatma imkânlarla kurulmuş diploma fabrikalarının ne yönde, ne çeşit adam yetiştireceği kimlerin etkisi altında kalacağı ve Türkiye'nin uzun süreli toplum yapısı davaları üzerinde bunların etkisinin ne olabileceği de ayrı mesele.

Türkiye gibi yetişmiş insan gücüne son derece muhtaç bir ülkede, yüksek öğrenim yapmak isteyenlere yeter derecede kapı açamamak, en azından, utandıracak bir durum. Meselâ, okumak isteyenlere sınıf, laboratuvar ve öğretmen bulmak değil, istekli sayısının daha da artmasını sağlamak için teşvik yolları aramak olmalıydı. Böyle bir «lüks tasadan» şimdilik pek uzak olduğumuza göre, üniversite eşiklerine vurulan dalgaları hiç olmazsa uzun süreli ihtiyaçlara göre gerekli alanlara aktarabilmeyi becermeliyiz. Üniversiteler bunu kendi kendilerine yapamıyorlarsa, milli eğitim konusunda toptan politik sorumluluk taşıyanların elindeki yöneltme imkânları mutlak ve gereken kesinlikle kullanılmalıdır. evlet bütçesinden ayrılan ödenekleri planın ihtiyaçlarına bağlamak, ancak bu ihtiyaçları karşılayabilecek ayarlamalara ve gelişmelere yöneltmek pekâlâ mümkündür; bu çeşit bir denetimin üniversite özerkliğini zedeleyici hiçbir yanı da yoktur.

Altyapıya Yöneliş

İkinci Dünya Savaşı sonrasındaberl, ortaokuldan üniversiteye kadar bütün Türk eğitim sistemine vurulan, fakat ilk bakışta kimsenin dikkatini çekmeyen en büyük darbe, devlet eliyle parasız yatılı öğrenci okutma politikasından yavaş yavaş uzaklaşmak olmuştur. İyi eğitimi varlıklı kimselerin tekelinden çıkarmak, toplumun alt tabakalarındaki kabiliyetli çocuklara devlet desteğiyle ilerleme imkânı vermek, bir bakıma, köklü reformlarla birlikte, toplumun altyapısını değiştirecek en kestirme yollardan biriydi. Ama ne yazık ki, bir ara hayli geliştirilen bu politika, zamanla daha da yaygınlaştırmaya gittiğinde daraltıldı, birkaç kurumun kendi çabalarıyla yürüttükleri bir dâva olarak kaldı. Meselâ, 1938 yılında yüksek öğrenimde devlet bursuyla okuyan öğrenci sayısı 1500 ken, 1960 yılında, aradaki çok büyük nüfus ve öğrenci artışına rağmen, burslu öğrenci sayısı yine 1500'dü. 27 Mayıs sonrasında bu yolda yapılanlar, eski kötü durumu birazcık düzeltmiştir ama, yine de, sorunun önemli düşüncüceceği olursa, bunları yeterli saymak imkânsızdır. Harçların düşük olduğunu ve Türkiye'de üniversite eğitiminin bedava denecek kadar ucuz olduğunu söylemek hiçbir şey ifade etmez; önemli olan Anadolu'nun köşe bucak kaybolmuş değerleri bulup onları büyük kentlerin rahatlığı içinde okuyan varlıklı ailelerin çocuklarıyla eşit duruma getirebilmektir. Bu konuda devlete olduğu kadar, üniversiteye de ödevler düşüyor. Altyapı değişikliğiyle ilgili böylesine önemli bir dâva karşısında, meselâ giriş sınavlarını sözde mutlak bir objektif içinde tutmak yetmez; sınav soruları büyük kent koşullarına göre hazırlanmış olmaktan kurtarılmadıkça daha doğrusu, daha başlangıçtan itibaren yarışma eşitsizliği içinde bulunan talihsiz bölgelerin ve talihsiz tabakaların çocuklarına özel imkânlar tanınmadıkça bu büyük meselede üniversitelere düşen ödev tam anlamıyla yerine getirilmiş olmaz.

Özerklik ve Özgürlük

Üniversitelere tanınan özerkliğin asıl amacı düşünce özgürlüğü yaratmaktır. Öğretim üyeleri meselelerin bu yönünden çok, «kendini yönetme» cephesi üzerinde durdular. Üniversitelerin ve fakültelerin karar organları en olmuştuk işlerle uğraşan değerli sayılması gereken vakitlerini ödenek kavgalarına ve birbirlerini çekirtmeğe ayıran kimselerin toplandığı yerler olmağa başladı. Bu arada, ilk başta düşünülen amaç, yani düşünce özgürlüğü ikinci plana atıldı; hattâ, zaman zaman başkalarının yazıp söylediklerini cüretkar ve tehlikeli bulan, meslektaşlarının politik tutumlarını kendisine dert edinen, arkadaşları aleyhinde Mc Carthy'cilik oynayan tiplere de rastlandı. Tabii, böyle bir hava içinde, Türk üniversitelerindeki özgür düşünce de gerektiği gibi gelişmedi. Nitekim, 27 Mayıs gelip de halk ve devrimciler büyük ümitlerle üniversitelerden ülke fertlerine reçete istedikleri zaman, koca binalardan ve ulu kürsülerden çıkıp çıkıp modası geçmiş bir iki hukuk formülü çıktı.

27 Mayıs sonrasında başarısızlık, bir bütün olarak üniversitelerin itibarını halkın gözünde hayli düşürmüştür. Akademik çevrelerin eski itibarı tekrar kazanabilmeleri ülke meselelerine getirebilecekleri çözümlerin değerine, halka yakınlığına ve özel çıkarlardan uzak oluşuna bağlı. Oysa, üniversitelerdeki düşünce hayatı henüz bunu sağlayabilecek bir kültür özgürlüğüne erişebilmiş değil. Yeni sömürgecilik, iktisadi, ticarî ve sosyal

hayatın her safhasında görülen sinsi sokulunu akademik hayatta da başarıma çalışmaktadır. Bir bakıma kültür emperyalizmi de denilebilecek olan bu tutum, Türk düşünce hayatını halkçı ve devrimci formüllerden mümkün olduğu kadar uzak bulundurmağa gayret etmekte, bazan yabancılar yönetiminde yüksek öğretim kurumları meydana getirerek, bazan Türk devletinin parasıyla yürütülen kurumlarda ancak belli bir politik felsefenin hâkim kalmasına uğraşarak, bazan da örtülü veya açık yollardan madî imkânlar kullanıp öğretmenlerin ve öğrencilerin kafalarını etkilemek için didilmektedir. Türk düşünce hayatını halkçı formüllere ulaştırmaktan alıkoymağa uğraşanlarla gönüllü gönülsüz, habersiz dâva ortaklığı edenler de eksik değildir.

Bu koşullar altında, Türk üniversitelerine düşen görev, ilerlemiş ve durulmuş toplumlardaki üniversitelerin görevleriyle karşılaştırılmayacak kadar ağır. Bir yandan Türkiye'nin dünya karşısındaki bilim seviyesini yükseltmek, bir yandan ülkenin türlü meselelerine bilimsel açıdan çözümler göstermek, bir yandan toplumun altyapı değişikliğini öğrenci konularında bilinçli bir tutumla hızlandırmak ve bir yandan da kültür emperyalizminin düşünce hayatını halkçı yollardan uzaklaştırmasına engel olmak.

Ekim ayında bütünlemeleri sınavı çekecek olanlar, biraz da kendilerini sınavdan geçirmeli, üzerlerine düşen görevleri tam olarak yerine getirip getirmediklerini kendi kendilerine sormalıdır.

Mümtaz Soysal

TIP'in Ankara II Kongresi

Pazar günü TIP'in Ankara II Kongresi yapıldı. Kongreye, Ankara'nın 21 ilçesinin delegeleri olan 59 kişi katıldı. Kongre Başkanlığına oybirliğiyle Prof. Sadun Aren seçildi. Mutad formalitelerden sonra, 14 aydır iş başında olan II Yönetim Kurulunun faaliyet raporu okundu.

Raporda, parti içi faaliyetler sıralanmakta ve çeşitli iç ve dış politik sorunları üzerinde durulmaktaydı.

Dünya sorunları şöyle çözülmekteydi:

«Geçirdiğimiz yıl içinde dünya olaylarının gelişmesinin on yıla ki ana çizgilerine uygun olmuştur. Bu ana çizgiler, sömürge ulusların bağımsızlık savaşlarını birer birer başarıyla sonuçlandırması, ulusal kalkınmalarını gerçekleştirmek için emperyalist çabaların karşısında yer alması, uluslararası bloklaşmaların gevşemesi yolundadır.»

Bu süreçte içinde dünya olaylarının gelişmesinin on yıla ki ana çizgilerine uygun olmuştur. Bu ana çizgiler, sömürge ulusların bağımsızlık savaşlarını birer birer başarıyla sonuçlandırması, ulusal kalkınmalarını gerçekleştirmek için emperyalist çabaların karşısında yer alması, uluslararası bloklaşmaların gevşemesi yolundadır.

«Amerika ve diğer Batı Devletleri az gelişmiş bir dünya için kalkınma politikalarını benimseyenlere karşı, gelişmiş devletlerin kalkınmalarını hızlandıran politikaları uygulamaları, gelişmiş devletlerin kalkınmalarını hızlandıran politikaları uygulamaları, gelişmiş devletlerin kalkınmalarını hızlandıran politikaları uygulamaları...»

Kalkınma planları hedeflerini gerçekleştirmek için, yatırımlarda değil, cari harcamalarda kısıntı yapılmalıdır. 1964 te devlet yatırım harcamaları 6 milyar 200 milyon lira seviyesine erişmelidir. Bu sebeple yatırımlar, mali bir sınırlanmayla karşılanmalıdır.

Cari harcamalar ise 8 milyar 100 milyon seviyesinde tutulmalıdır. Bu rakam 1963 tekinin yüzde 15 üstünde, fakat 1964 rakamının yüzde 14 altındadır.

Dış sermayeyi «bağımsızlığımızı tehdit eden büyük bir tehlike olarak gören rapor, bu konuda örnekler de vermektedir: «Yurt ve dünya sorunları birbirinin ayrılmaz iki parçasıdır. Dünya sorunlarının bu ölçüde ele alınması ve işlenmesi iklimin yurt için çalıştığını, kimin ahlaki amaçlar güttüğünü ve kimlerin kökü dışarda savaş fitnesinin, bir kaç milyarder tarafından yönetilen dünya aristokrasisinin hesabına çalıştığını açıkça ortaya çıkaracaktır.»

Toprak ağaları, dış ticaret ve tefecilik kârlarıyla palazlanmış mali sermaye çevreleri ve kendilerinin aham satmalarına aracılık eden tüccarlarla sıkı bir koalite

Gizli Rapor

Devlet Planlama Teşkilâtında bir süre çalışan tanınmış iktisatçı Bent Hansen, 9 Haziran 1964 tarihli raporunda, Türkiye'de ilk defa olarak, toplam talep ve arz tahminlerine dayanan bir bütçe ve para politikası tavsiye etti. Hükümetimizin durgunlukla mücadele için aldığı tedbirlerin kaynağı bu rapordur. Nitekim Hansen raporundan sonradır ki, Planlama Müsteşarı «Bütçe ihtiyaçları için emisyona gidebiliriz» tarzında konuşmaya başladı. Maliye Bakanı, «Biz enflasyon enflasyon diye korkuttular Asıl tehlike durgunluk» sözlerini söyledi.

Hansen, raporunda, 1964 yılı bütçe harcamaları için, Merkez Bankasına 600 milyon lira borçlanmayı, bankaların kredi imkanlarını genişletmeyi ve kredi şartlarını kolaylaştırmayı, buna karşılık cari bütçe harcamalarında bir milyar lirasını üstünde kısıntı yapmayı tavsiye etmektedir. Hansen'e göre, ekonomik dengeli bozmadan yüzde 7 kalkınma hızını gerçekleştirmek için bu tedbirler lüzumludur. Ne var ki, sağlanmış istatistiklere dayanmayan bu tip ekonomik denge tahminleri ihtiyacı kullanılmadığıdır. Fransa gibi oldukça sağlam ekonomik bilgiye sahip bir memlekette dahi, millî bütçe tahminlerine dayanarak yürütülen ekonomi politikası, durgunluğa karşı tedbir alınırken şiddetli bir enflasyona yol açmıştır.

Enflasyonun belli başlı iki sebebi vergi gelirlerinin tahminlerinin yanlış olması ve dış ticarette yatırımların azaltılmasıdır. 1964 yılında, cari yatırımlara geçen yıl seviyesinden yüzde 8 düşüş olması beklenmektedir. Devlet harcamaları, bütçesiz reformlara uygun şekilde yürütülürse, vergi gelirlerindeki azalış yüzünden, bütçe, 2 milyar 771 milyon lira gibi muazzam bir açık verebilecektir. İlk gelir tahminleri gerçekleştirilseydi dahi, açık 1300-1400 milyon liraya yükselsekti.

1964 yılının ilk yarısında bazı göstergeler, ekonomik durgunluğa doğru bir eğilim olduğunu ortaya koymaktadır. Durgunluk eğilimi uygun maliye ve para politikasıyla giderilmelidir. Vergi mevzuatı veri olduğuna ve özel yatırımlarda düşme görüldüğüne göre, toplam bütçe harcamaları, 1963 seviyesinin yüzde 17 üstünde, fakat 1964 bütçe rakamlarının yüzde 12 altında olmalıdır.

Kalkınma planı hedeflerini gerçekleştirmek için, yatırımlarda değil, cari harcamalarda kısıntı yapılmalıdır. 1964 te devlet yatırım harcamaları 6 milyar 200 milyon lira seviyesine erişmelidir. Bu sebeple yatırımlar, mali bir sınırlanmayla karşılanmalıdır.

Cari harcamalar ise 8 milyar 100 milyon seviyesinde tutulmalıdır. Bu rakam 1963 tekinin yüzde 15 üstünde, fakat 1964 rakamının yüzde 14 altındadır.

TABLO I bu durumu göstermektedir:

1963 gerçekleştirilmiş rakam	Tahminler (Milyon dolar) 1964	
	I. Dengesiz	II. Dengeli alternatif
G. S. millî bütçe	63231	67025
Dış açık	2700	2250
Toplam kaynaklar	65931	69275
Ozel tüketim	48510	50887
Ozel yatırım	4350	4100
Kamu c. harç.	7030	9382
Kamu y. harç.	5141	6845
Stok değişimi	900	—
		71214
Açık	—	1939

yon kurarı dış sermayedarlar bağımsızlığımız için büyük bir tehdit teşkil etmektedir. Dış sermaye çevrelerinin tahrikleriyle, büyük emperyalist devletler, egemenlik haklarımızı müdahalede bulmaktadırlar. Bugün için bir Amerikan subayının topraklarımızda işlediği suçlardan dolayı yargılanması Amerikan makamlarının lit fuma bağıdır. Bir Amerikan firmasının Türkiye'de bir ticaret odası olan alacağının hazinesini ödemesi için Amerikan Cumhuriyetini bizzat müdahale etmiş ve bu borcu işçi, köylü ve memurun ödediği vergilerle biriken paralarından zorla ödemişlerdir. Amerikan diplomatları devlet dairelerinin hatta siyasal partilerin işlerine karışmak ve bunları kendilerine uygun gelen bir politikaya doğru çevirmek için bütün fikra yollarını denemektedirler. Ama bu pervasızlıklar son aylarda en son ileri noktasına kadar varmıştır. Bunun örneği son Kıbrıs olaylarında görülmüştür. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Kıbrıs'ta Türk cemaatini korumak için üç defa adaya çıkarma yapmak istemiş, fakat üçünü de bizzat Amerika Cumhuriyetine araya girerek bu çatışmaya engel olmuştur. Kıbrıs'a çıkarma yapma kararının isabeti tartışılabilir. Ama doğru veya yanlış, hükümet serbestçe bir karar vermiştir. Bu kararı değiştirmek için başvurulmuş çaba

lar bir ülkenin bağımsızlığına saygı ile bağışanmaz.»

Türkiyenin kalkınmasına başlıca engellerin dış yardım adı altındaki sömürmeler ve ittifak adı altında ememeninimi kırıcılayıcı hükümler olduğunu belirten Türkiye İşçi Partisi Ankara İl Idare Kurulu raporunda, toprak reformunun niçin bir ön- e gerçekleştirilmesi gerektiği, eğitim davasına niçin önem verilmesine lüzum olduğu, bütün bu işlerin nasıl bir demokratik düzen içinde gerçekleştirilebileceği de uzun uzun anlatılmaktadır.

Kongrede, Prof. Sadun Aren ilgi çekici bir konuşma yaparak «Hâkim sınıflar ne de olsa durgun dururken taviiz vermezler. Her taviiz açık çok bir mücadele ile olur. Hâkim sınıflardan taviiz kopartmak için girişilen her mücadele halkın uyumun bilinçlenmesine yol açar... Toplumcular bu gibi taviizlere karşı olurlarsa kendilerini toplumdaki tecrid etmiş olurlar halk, kendilerine az çok bir çıkar sağlayan her hakka karşı çıkan toplumcularla kendisi arasında hiç bir bağlılık görmez» dedi.

Kongrede rapor üzerinde yapılan tenkidler, maalesef rapor kadar kuvvetli değildi. Üyeler çoğunlukla teferruata ait hususlar üzerinde durdular. Zaten tenkidlerinin de pek fazla uzatmadılar. Raporun dışında söylenecek çok şey yoktu. Tenkidlerden sonra

seçimlere geçildi ve bir kere daha Niyazi Ağırnaslı ve arkadaşları II Yönetim Kuruluna seçildiler.

Kongre sırasında üyeler ve dinleyiciler arasında adet olduğu üzere yardım toplandı. Toplanan para 339 liraydı. Bunun hemen 300 lirası kongrenin yapıldığı salonun sahibine kira olarak ödendi. geri kalan para da Partiye getirilerek kaydedildi. TIP bu yıldan bir yıl içinde 6 bin lira toplaması, ama masraflarını ancak güçlüklerle karşılayabilmişti. Particilik sadece梨花 ve kalabalıklı olmayıyordu. Particilik pahalı bir işti ve Ankara teşkilâtı bu konuda denetliydi. Dertli yöneticiler, faaliyet raporuna, gelecek sefer yapılacak seçimlerde sandık başlarında yer alacak gözetmenlere kumanya dağıtılması için bile şimdiden çalışmaya başlanmasını tavsiye ediyorlardı.

İşte, yabancı sermaye

1961 yılında İstanbul'da tamamen yerli sermaye ile kurulan bir fabrika, kendi imal ettiği yerli makinelerle Karabük saçından ilkid petrol gaz tüpü imaline başlıyor. Bu imalatın dünya normuna uygun olduğunu Teknik Üniversite raporuyla onaylatıyor. Türkiye'nin ihtiyacını karşılayabi-

leceğini tesbit ettiriyor. Bunun üzerine bu tüplerin ithali kotasıdan çıkarılmak suretiyle hükümetçe yasaklanıyor. Bu arada piyasaya yerli başka şirketlerin katılmasıyla Türkiye'nin ihtiyacından daha fazla imalat yapılabilecek iken, ortaya başka bir ecebî sermayeli şirket çıkıyor. Bu ecebî sermayeli şirket nasıl yapıyorla yapıyor, Türkiye'de imal edildiği ve ihtiyacı karşıladığı için kotadan çıkarılarak ithali yasaklanan tüpleri ithal etmeğe başlıyor. Ustelik ithalâtçı yabancı şirketin kuruluş gayeleri arasında tüp ithali diye bir hüküm mevcut olmadığı halde.

Türkiyenin tüp ihtiyacı 12 milyon ve her tüp 100 liradır. Yani 1 milyar 200 milyonluk bir iş söz konusu. Ayrıca her yıl 2 milyon tüpün yenilenmesi gerekiyor. Ortada çok kârlı bir iş ve çok yönlü bir menfaat oyunu bulunuyor. Meseleyi basın yansıtın İstanbul İl Genel Meclisi Üyesi Sabri Gerçek diyor ki: «YON dergisinden öğrendiğime göre mazisi pek kısa olan 15 milyon sermayeli bir ecebî şirket pek kısa zamanda 140 milyon lira kâr elde ederek bu parayı Türk Hazinesinde alıp uçurmuştur. Her çocuğunun 35 bin dolar borçlu doğduğu bu billetin en elim zamanlarında millî servetinin bir takım oyunlarla başka milletlerin kasasına akıtılması ne zamana kadar sürüp gidecektir.»

NATO'da eşit söz hakkı istiyoruz

Savunma Bakanı Sancar, hükümetin NATO ile ilgili yeni görüşünü açıklıyor

Tarihçe

Türkiyede kısaca NATO diye bilinen teşkilât başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere onbeş devleti, Doğu Blokundan gelebilecek muhtemel bir askeri saldırıya karşı bir birine bağlayan bir yardımlaşma anlaşmasına dayanır.

İngilizceden tam tercümesi ile «Kuzey Atlantik Pakti Teşkilâtı» diye adlandırılan NATO, 949 yılında A.B.D., Kanada, İngiltere, Fransa, Belçika, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, Danimarka, İtalya ve Portekiz arasında kurulmuştur. Bu anlaşma Türkiye ve Yunanistan 1952, Federal Almanya da 1954 yılında katılmıştır.

Gönüllü fedailer

NATO Devletlerinin içinde iktisaden en fakiri ve geri kalmış Türkiye'dir. Gene NATO devletleri içinde, bünyesinden büyük payı silâh kuvvetlerine ayıran memleket de Türkiye'dir. NATO devletleri içinde en büyük kara ordusuna besleyen memleket de Türkiye'dir. Ve nihayet, NATO devletleri içinde, silâhlı kuvvetle-

rinin en büyük kısmını doğrudan doğruya NATO Avrupa Ordusu Ortak Komutanlığı emrine veren de Türkiye'dir.

Sakalı ele verince

NATO Teşkilâtı içinde, üye olduğu günden bu yana, NATO kararlarına en ufak itiraz sesini yükseltmeyen, ortakları ne istiyorsa hepsine kayıtsız şartsız uyuh devlet de gene Türkiye'dir. Birliklerini NATO Avrupa Ordusu ortak karargâhı emrine veren memleketler arasında en azında kadîh asker ordusuna göre, en az yardım gücü devlet de Türkiye'dir.

Düdüğü çalan başkası

NATO'nun para babası Amerikadır. Sam Amca parayı verdiği için düdüğü de çalmak ister. Nitekim uzun süre çalmıştır. NATO ordusunun başkomutanı daima bir Amerikan generali olmuştur. NATO çerçevesi içinde bütün hayatı kararlar Amerikanın etkisiyle alınmıştır. NATO'nun bütün kilit noktalarında daima birinci söz Amerikalılara ait olmuştur.

Ancak son birkaç yıldır ki Fransa İngiltere, bir ölçüde Federal Almanya Amerikanın bu kayıtsız şartsız sultasına karşı direnmeye başlamışlar, nihayet Fransa iyiden iyice NATO'dan kopacak duruma gelmiş, kuvvetlerini geniş ölçüde ortak karargâhtan çekmiştir. Oteki ortaklar da, işlerine gelmeyen ve çıkarlarını aleyhine olan her NATO kararına yan çızmeye başlamışlardır. Bunun bir tek istisnası vardır, o da Türkiye'dir.

Topun ağzı

NATO ortak savunması uğruna Türkiye uzun süre bir ileri karakol muamelesi görmüş, kısa ve orta menzilli füze üssü olarak kullanılmıştır. NATO'nun pek çok üyesinin bırakın üs olarak toprak vermesini, üs üssü bile itiraz etmesine karşılık Türkiye, kıtalararası füzelerin imal edilip Amerika ile Rusya arasında Kübaya karşı bir pazarlık konusu olduğu güne kadar gönüllü bir ileri karakol teşkil etmiştir.

İşin hazin tarafı, Türkiyeyi topun ağzına kadar getiren ve ilk hedefler arasına sokan bu füze

Yazarımız İhlami Soysal, Savunma Bakanı Sancar ile

üslerinin Türkiye'den sökülüp götürülmesi Türk devlet adamlarını sevindireceğine sınırlanmış, bunların sökülüşü de uzun yıllar kamu oyunundan gizlenmek istenmiştir.

İçin vermedik. Bunları ancak bizim göstereceğimiz ve emredebileceğimiz yerlerde kullanabiliriz.

Bir dönüm noktası

Bir musbet bin nasihatten evlâdır derler. İşte Amerikanın ve NATO'nun bu davranışları ki yetkililerimizi azıcık uyandırmıştır. Uyandırmış ve faaliyete geçirmiştir.

Millî Savunma Bakanı İhlami Sancar bu konudaki bir konuşmamız sırasında bana şöyle dedi: «NATO içindeki yerimizi artık iyice belli etmek zorundayız. Biz kimsenin emrinde olmak istemiyoruz. Savunma ortak ise, fedakârlıklar da ortak yapılmalıdır. NATO üyelerine Türkiye'nin bir peyk olmadığını öğreteceğiz. Temas ettiğim her yetkiliye söylüyorum. Sunay da Paris'e gittiğimde NATO Başkomutanına söyledim, ortak savunma sisteminde eşit söz hakkı istiyoruz. NATO kadrolarında çalışan kapıdaki nöbetçi erden başkomutanlığa kadar her kademedeki söz hakkımız bulunmalıdır. NATO savunma sisteminin sevk ve idaresinde sade söz hakkı değil, öncelik hakkı da istiyoruz. Türkiye bir atlama taşı, bir ileri karakol değildir.

NATO madem ki bir savunma paktidir, madem ki bu savunma Doğu Blokuna, Varşova Paktına karşıdır, o halde bu blok ve bu pakta mensup ülkelerle sınırlı olan NATO üyeleri, NATO savunma sisteminde öncelikle söz sahibi olmalıdırlar. Askerin çoğunu biz verelim, eziyetin çoğunu biz çekelim, en yakın tehlike bizim kapımızda dursun, sonra da biz Paris'te oturanların, Washington'da oturanların, Londra'da oturanların kararını bekleyelim, olmaz böyle şey. Ortaklığın da ortak hareketin de bir hududu, bir haddi vardır.»

Ağlamayan çocuk...

Türkçede güzel bir deyim vardır: Ağlamayan çocuğa meme vermezler derler. Türkiye'nin 93 den bu yana hall ağlamayan, ama mızıldayan çocukları vardır. Bize bir tokat verene kadar yanığımızı, uzatıp duran Destarı mız ne kadar millî bir mesuliyet içinde bulunuyoruz, daha çok yardım alıyoruz, bize daha çok destek gösterileceğini sanıyoruz. Yeni yeni bu havadan uyanıyoruz.

Henüz tam uyanmadık, tam kendimize gelmedik. Ama geliyoruz. NATO üyesi olarak haklarımızdan fazlasını istemiyoruz, haklarımızı istiyoruz.

Dahası var

Türk Silâh Kuvvetlerinin tümüyle emrinde bulunduğu NATO Avrupa Ordusu Ortak Komutanlığının başındaki Amerikalı asker, sadece üç yıldızlı bir general olduğu için, Türk ordularının komutanları olan üç korgeneral, yıllarca terfi süreleri gelip geçtiği halde, Amerikalı generalin emrinde daha yüksek rütbeli generaller bulunamaz gerekçesiyle terfi ettirilmemişlerdir.

Ve nihayet yüz karamız

NATO'ya bağlılığımız bu kadarla da bitmemektedir. Daha bundan birkaç ay önce Millî Savunma Bakanı İhlami Sancar ile Genel Kurmay Başkanı Sunay İsyân edinceye kadar, ortak savunma sisteminin Türkiye'deki NATO üslerine ve bunlara paralel Amerikan üslerine, yani bağımsız Türk Devletinin toprakları üstündeki üslerine Millî Savunma Bakanlarımız, Genel Kurmay Başkanlarımız bile girememektedir. Şimdi şimdi buralara onlar girebilmekte, ama Türk Silâh Kuvvetlerinin, Türk Devletinin başka yetkililerine topraklarımız üstündeki ortak üsler kapalı kalmaktadır.

Yeni teşebbüsler

Kıbrıs gibi millî haysiyetimize dokunan bir meselede bıçak kemiğe dayandı da, adadaki lisafsız Rum tecavüzlerini önlemek için son çare olarak askeri hedefleri bombardıman etmek gerekli cesaretle görülmüştür ki, elimizde bu işi yapabilecek uçak yoktur. Yoktur sıra Türk Hava Kuvvetlerinin tamamı, Nato Komutanlığına, dolayısıyla Amerikalı generalin emrinde. Buna rağmen bu uçaklara, Kıbrıs'taki barbar saldırganları gidip bombalamaları emredilmiştir. Uçaklar gitmişler, millî görevlerini yapmışlar ve üslerine dönmüşlerdir.

Dönmüşlerdir ama ardından da yüzündeki NATO maskesini bir kenara atan Amerika Cumhuriyeti başkanı Johnson azarı yapmıştır. «Siz nasıl olur da, NATO Komutanlığı emrinde olan uçakları bizim müsademiz olmadan kullanabilirsiniz. Bunları biz size istediğiniz gibi kullanamaz

BU BİR REKORDUR!

ZİRAAT BANKASI

Tasarruf Sahiplerine bir tek çekilişte

6 milyon lira

dağıtıyor. Bu da bir REKORDUR!

BU BÜYÜK ÇEKİLİŞTE

T.C. ZİRAAT BANKASI

40 APARTMAN DAİRESİ

5	ADET	100,000 LIRA
10	ADET	50,000 LIRA
20	ADET	25,000 LIRA
50	ADET	5.000 LIRA

AYRICA 22208 TALIHLIYE ÇEŞİTLİ PARA İKRANİYELERİ VERİYOR

BASIN: 18023 -- A-11018/5

1960 yılında Amerika'nın gübresi İsa W. Kittler, bir hektare 27/100 metre yüksekliğe çıkarak paraşütü attı. 4 dakikta 26 saniye paraşütünü tutanmadan 25817 metre yükseklikte serbest olma rekorunu kırdı.

İhlami Soysal

ABD

Başkan Kennedy'nin öldürülmesiyle ilgili 250 bin kelimelik Warren komisyonu raporu nihayet yayınlandı. Fakat rapor, Kennedy'nin öldürülmesinin zihinlerde uyandırdığı haklı şüpheleri silemedi. Rapora göre, katil Oswald tek başına Kennedy'yi öldürmüştür. Gangster Ruby de heyecana kapılarak polislerin kolları arasında Oswald'ı ortadan kaldırmıştır! Mesele bu kadar basittir. Fakat raporda, Dallas polislerinin davranışını belirten kısım dahi varılan sonuçları şüpheyle karşılamak için yeterlidir. Rapor, «Oswald'ı ortadan kaldırmak için Ruby'ye Dallas polislerinin yardım ettiğini gösteren hiç bir delil yoktur. Dallas polislerinin Oswald'ı halkın gözü önünde polis müdürlüğünden hapishaneye nakletmek kararı isabetsizdir ve ölümlü tehditlerine rağmen, Dallas polisi sanığı koruyucu tedbirler almamıştır» demektedir. Yani polis öldürülebileceğini bile bile, Oswald'ı korumamış, âdeta bir katil aramıştır. Bu ufaklık ihmalden faydalanan Kennedy aşkı gangster Ruby de, ölen Başkanın intikamını almıştır. Görüldüğü gibi rapor, bir çocuğun bile şüpheyle karşılayacağı niteliktedir. Komisyon, Amerikan toplumunu tevellenden sarsacak derinlemesine bir araştırmaya girerek cesaretini göstermemiştir. Dünyanın her yerinde «yüksek menfaatler» şeklinde ifade edilen statükoyu koruma endişesi ağır basmıştır.

Rapor sayesinde, Amerikan halkının tehlikeli heyecanlara kapılması önlenmiş, toplumun gerçeklere göz yumma pahasına huzur içinde uyuması sağlanmıştır. Ama uyanık çevrelerde, Kennedy'nin geriklerini bir komplo suna kurban gittiği inancı, Warren raporundan sonra daha da kuvvet kazanmıştır.

Makarios Enosis'e itirazlı.

KIBRIS

Güvenlik Konseyi müzakereleri, Kıbrıs Barış Gücünün yetkililerinin artırılmasına imkân vermedi. Böylece Makarios Hükümeti geniş yetkilere sahip kalmakta ve Birleşmiş Milletlerin görevini yerine getirebilmesi güçleşmektedir. Ama buna rağmen Kıbrıs'taki Türk askerî birliğinin Birleşmiş Milletler emrine verilmesi ve Girne yolunun serbest bırakılması gibi tedbirlere rıza gösterme yoluna gidilmektedir. Makarios ise, ne kadar «lütüfkâr» olduğunun Güvenlik Konseyinin kararında belirtildiğini istiyebilmektedir! Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, görünüşe göre, Kıbrıs meselesini bu hava içinde ele alacaktır.

Bu arada Amerika, yeni Kıbrıs planları hazırlamaktadır. Enosis'e karşılık Türkiye'ye bazı tavizler verme esasına dayanan bu planlar, Atina tarafından desteklenmektedir. Türk Hükümeti de yeterli taviz karşılığı Enosisi kabul etme razı gibidir. Amerikan planlarına mukavemet, Türkiye'ye taviz vermiyen bir çözüm isteyen Makarios'tan gelmektedir. Makarios, Adadaki bir karış toprak üzerinde dahi olsa

Başkan Kennedy Kim vurduya gitti.

Türk egemenliğini reddetmektedir. Makarios'un vermeye rıza gösterdiği azami taviz, İngiliz fischerlerinden birinin Türklere devri veya üssün İngiltere, Türkiye ve Yunanistan tarafından paylaşılmasıdır. Amerika, Birleşmiş Milletler müzakereleri için New York'a gelecek Kıbrıs Dışişleri Bakanının, bir İngiliz üssünü Türkiye'ye devretmek suretiyle Enosis'i gerçekleştirmeye planını kabul etmeye zorlayacaktır. Washington açısından mesele, Makarios'un yola getirilmesidir. Amerika'daki 2 milyonluk nüfuzu Rum topluluğu Makarios'u kayıtsız şartsız desteklemekten vazgeçerse, Makarios'u tavizli Enosis'e ikna etmek daha kolay olacaktır.

Yarı resmî hükümet organı sayılan New - York Times, bir başyazısında Amerikanın bu tutumunu açıklamış ve Amerikan Rumlara Enosis müjdesini vermiştir. «Amerikalı Rumlara ve Kıbrıs'ı başlıktan taşıyan yazı, Washington'un Kıbrıs davranışlarını aydınlatan bir vesika niteliğindedir ve aynen şudur:

«Atınanın şiddetli karşı koyuşuna rağmen, Arşvek Makarios'un Moskova'ya askerî yardım için bir heyet gönderme kararı, nüfuzu ve birbirini tutan Rum asıllı Amerikan toplumunu çetin bir meseleyle karşı karşıya bırakmaktadır.

Mesele bu topluluğun, Kıbrıs'ta ne yaptığını bilmez başkanın körü körüne desteklemekte devam edip etmeyeceğidir. Çünkü, bu başkan, Helen dünyasının uzun zamandır beslediği Enosis, yani Kıbrısın Yunanistana ilhakı emellerini baltalamaktadır. Enosis'e yakın tarihte ilk defa olarak, Makarios'un baltalamak için elinden geleni yaptığı, hâlen tehdit edilmiş bulunan Cenevre arabuluculuk görüşmeleri sırasında erişilmek üzereydi.

Bütün bunlar son aylarda başta gelen Rum-Amerikan dostluk teşkilatı AHEPA tarafından yoğun bir şekilde yürütülen Kıbrıs kampanyasında, hesaba katılmamıştır. Makarios'u Yunanistan ile aralarında çıkan anlaşmazlıklarda bile destekleyen bu kampanyada, Beyaz Saray ve Amerikan Dışişleri Bakanlığı 12 bin mektup ve telgrafla bombardmana tutulmuştur. Kongrenin dikkati, pek az Türkiye karşılık 2 milyon Rum asıllı Amerikalı seçmenin varlığına çekilmiştir.

Rum Amerikalıların böyle bir kampanyaya girişine hakkına hiç küsse itiraz edemez. Fakat bu davranış aklıca mıdır? Hatta Başkan Makarios'un hiç bir taviz vermeksizin Türkiye'yi Kıbrıs'ta terketmeye zorlamak hususundaki boş gayretini, Atınanın bazı tavizlerle Kıbrıs'ı ilhakı hususundaki müzakerelere çabalarından daha fazla mı verimlidir?

Ankara, Atina ve Washington'a olağanüstü bir taviz olarak Cenevre arabuluculuk görüşmelerinde, Enosis'i tartışmayı kabul etmiştir. Fakat Makarios, self determination sloganına sığınarak Kıbrısın kayıtsız şartsız bağimsizliğine doğru ilerlemektedir. Onda Enosis'i önleme yolundaki stratejisi, Enosis'ten arada sırada inanmadan söz etmesine rağmen, Türkiye'ye verilecek tavizlere toptan karşı olmaktadır. AHE-

PARİS

ATTILA İLHAN yazıyor

Pantolon ihtilâli

Uysal bakışlı yumuşak a-damlar, kapalı kapılar arasında geyle gözül, ince uzun kadınlarla elele vermiş, meğrese bir ihtilâl hazırlıyorlar mı? Doğrusu kınsenin haberi olmadı. Paris, De Gaulle'in şahane yıllarından bir yaz yaşayordu. Geçen senekinden daha yaza benzer bir yaz. Milli İlg bir felâketle sonuçlanmış Kurluştan beri en çok şamplyonluk kazanmış olan üç takım (Reims, Nice ve Racing) ikinci kümeye düşmüştü. Marsilya'da olgunluk sınavının sularının çalınışlar, kahvelerde öğrencilerle satmışlardı. Burada, Champs Elysee'yi «Yankee» lerden devralan Alman turistleri (bu yıl 2 milyon diyorlar) Alsas biralalarının acısını serinliği yudumlayarak kahvelerde dünyanın sıt mahi köşelerinden (Kıbrıs, Kongo, Vietnam) gelen haberleri gözetin geçiyorlardı. Oylesine tok, öylesine hayatlarından memnun, öylesine kaygısızlardı ki, iki büyük savaş yiddönümünün debdebeyle kutlamış bile keyiflerini bozmadı. Ama, böyle bir ihtilâl!

Geçen gün, «Avrupa 1» radyo İstasyonunun halk arasında yaptığı bir soruşturmayı dinliyordum. Soru şu: «Hükümetin şu günlerde bir yaza basan stabilizasyon planı size başarılı oldu mu, olmadı mı?» Şüphesiz de şu: Soruşturmayla katılanlardan çoğu böyle bir plânın ne varlığından haberi, ne de bir yıldır uygulandığından.. Oysa (belki size tuhaf gelir) 1962'den bu tarafa Ortak Pazar'da ırperneler yaratılan bazı enflasyon belirtileri, geçen yıl sonbaharda, Pompidou Kabinasını bazı ciddi tedbirler almaya âdeta zorlamış, üstelik bu konuda epeyce de tartışılmıştı. Demek ki, Fransa'da da olsa, umursanmayan umursanmıyor. Yalnız bu hükümetin, plânın başarılı sonuçlarını ısrarla belirtmesine engel olmuyor elbet: Fiyat yükselişi tamamen durmadıysa bile huzur adanmaklı kavbetmedil mi? Resmî sektörde ücretler sabit kalmadı mı? Endüstri sarsılacak bir şekilde gelişiyor mu? Bu yıla olağanüstü sarap ve buğday mahsulü köyünün de yüzünü güldürmüyecek mi?

Hepsi bu kadar değil. Hemen arkasından, biraz da İkinci İmparatorluk devrinin tanıtmasıyla (günahı devletin boynuna) 1965 bütçesi basına ve halka sunuluyor. Bu konuda da övünülecek bir nokta var: Bu bütçe Poincaré'den beri, yani 35 yıldır, ilk denk bütçe imiş. De Gaulle'in şahane yılları değil de ne?

Ya muhalefet diyeceksiniz. Ce vapları basit: Geçen yıl başlayan deniz İnşaat sanayi krizi devam ediyor mu, etmiyor mu? St. Nazaire'den işsiz kalanlardan ne haber? Peki ya otomobil sanayininin geçirdiği kriz? Sımsa-

Renault, Panhard ve Citroen satışları imalat arasında bir ayarlama yapılabilmek için çalışma saati, yani işçi yevmiyelerini kısmadılar mı? İşçilerin kaybı ayda 100 Franga (200 Lira) yükseliyor mu, yükselmiyor mu? Köylülerden hiç söz etmiyelim. Tepkileri sert ve ani oldu. Silt grevleriyle işe başladılar. Paris dahil hemen her tarafta taze silt süresiz olarak satılmıyor. Hükümet, isteklerini yerine getirmeye de satılmayacaklar. Hadi bakalım.

Peki basın? Kendi hesabına hükümete hak veren iki gazete gördüm. Biri Nation İktidar partisinin organı. Öteki Paris-Jour. Gerisi, sağdan olsun, soldan olsun tenkit üstüne tenkit. Sağdan daha ziyade usulî tenkitleri: Neden bütçeyi Meclis'ten önce halka ve basına tekdin ettiniz? Soldan ise öz tenkitleri: Hükümet yeni bütçeyi varlıklı sınıfların çıkarını gözettilmiş bir kere daha gösteriyor. (Le Combat'dan tut L'Humanite'ye kadar hemen hepsinde aynı tema.)

Üstelik bu arada bir de şu ihtilâl!

Siz bu satırları gözden geçirirken General De Gaulle nerede, hiç düşününüz mü? Hiç şüphesiz Güney Amerikanın o bizim adlarını bile zar zor hatırladığımız ülkelerinden birinde. Herhangi bir kırsaldan herhangi bir lâtın kala bahşına İspanyolca hitap ediyor. Artık Bolşya mı olur, Paraguay mı olur. Ekvatör mü olur bilmem. Bildiğim şu ki, doktorlar yolculuğunun uzumunu ve yoruluculuğunu ve Generalia da ha yaz başında bir ameliyat geçirdiğini, siyasi polis ise aşırı sağcı OAS teşkilatının birçok üyesinin oralara dağılıp olduğunu ve pekalâ yeni bir sulka deneyebileceklerini Bert sürece engel olmak istedikler. Başaramadılar. General De Gaulle kalktı gitti. Belki Die Weltin dediği gibi görmeye değil, daha çok kendini göstermeye. Belki Le Monde'un dediği gibi, dolambaçlı bir yoldan Amerika'ya bir kere daha meydan okumaya! Ama sürası muhakkak ki son yıllarda bütün bütün keskinleştirildi dış politikasına yeni yeni etki alanları arayıp bulmaya!

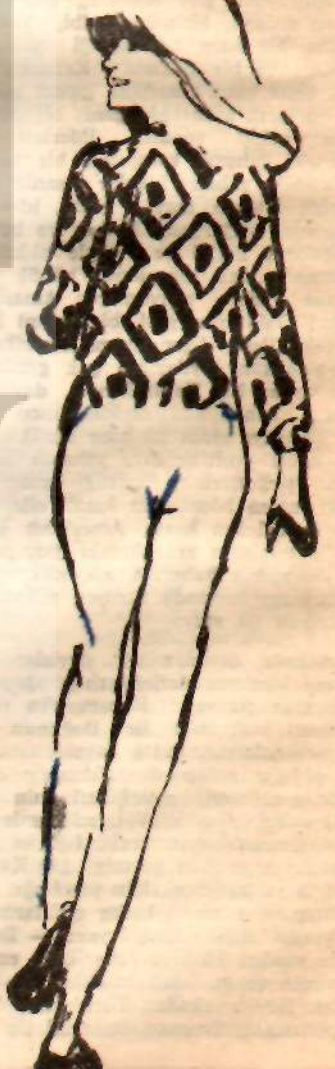
Amerikan basınının hanid'r, epeyce de şüpheli bir eda ile De Gaulle'e tarafsızlık politikasından söz açtığı eibet bilvorsunuz. Bu ne demek? Aslında bu Atom Kulübünün ve Yalta Konferansının kapısında burakılmış General de Gaulle'in, Soğuk Harbin bitmesiyle «Bloklar Politikası»nın iflâs ettiğini sezmesi ve savası ortesinde beri Amerikan, ya da Rus etkisi altında bulunmuş ülkelere birkaç nefeslik bir Fransız özgürlüğü vermesi demeye geliyor. Çin tanınması bundan, Güney Doğu Asyada taraf-

sızları desteklemesi bundan, Nihayet Lâtın Amerika'yı keşfe çıkması yine bundan. Böyle böyle yepyeni bir Fransız nüfuz sahasının meydana çıktığını kim inkâr edebilecek acaba?

Bilmem General De Gaulle'in söylelerini hiç okudunuz mu? Çokluk ulusal egemenlikten, ulusların ana çıkarlarından, uluslararası eşitlik ve kardeşlikten kültür alışverişinden söz eder. Bunlara eskimş lâflar diyenlerin yanıldıklarını kabul etmeleri gerekecek. Zira, işin içinde Rus çıkarı var diye COMECON'a giriyen komünist Romanya, bir yandan tıps tıps Paris'e bu lâflar sebebiyle konusmaya gelirken, öte yandan «Yankee» lerden bıkışmış bütün Lâtın Amerika ne Rus, ne de Amerikan olmayan bir dost sesini General De Gaulle'in ağzından işliyor. Yirmi yıl dile kolay. Geçek şu ki dünya gerginlikten yoruldu. Üstelik komünizm artık yok. Daha doğrusu artık komünizm yok, komünizmler var. Nasıl ki demokrasi yok, demokrasiler varsa, General De Gaulle bundan faydalanmasın mı? O De Gaulle ki, Fransayı en büyükler arasında sokmaktan başka bir şey düşünmüyor ve gerçek bir dış politikasının önce özgür, sonra da dünya ölçüsünde olması gerektiğini herkesten iyi biliyor.

Peki şu mahut ihtilâl diyeceksiniz? Yok canım, o kadar mühim değil. Sonbaharla birlikte dünyanın moda merkez Paris'te bütün moda yaratıcıları (Carvin hariç), kadın silüetini bir kere daha, bu defa kökünden değiştirmeye karar verdiler. Pantolon, ev içi ve plaj kılığı olmaktan çıkıyor. Rob gibi, tayyör ve tuvalet gibi, onların yerine kullanılacak bir hüviyet kazanıyor. Başka türlü söylersek şöyle özetleyebiliriz: Kadın silüeti ile erkek silüeti arasındaki son farklar da tarife karışıyor. Bundan böyle gala gecelerinde, bürolarda ve şehr-in sokaklarında ketenli pantolonlu kadınlar yadrganmıyacak. Bu ihtilâlin el çantasını, makyajı ve topuklu iskarpını silip süptüreceğini iddia edenler de var.

Ama şimdilik Avrupa Kupasında Fransa Şampiyonu St. Etienne daha ilk turda İsviçre Şampiyonu tarafından güzel elendi. Sonbahar güneşli ve ılık devam ediyor. Kahveler tıklım tıklım. Bulvarlarda pantolonlu kadın oramında henüz belli bir değişme yok. Eyfel kulesi dersiniz hâlâ eski yerinde

İşverenler emrinde kamu teşebbüsü

İktisadi Devlet Teşebbüslerinin İşverenler Konfederasyonuna üye olmaları fikri, bazı bakanların özellikle Sanayi Bakanı Muammer Erten'in de destekleriyle kuvvet kazanmaya başladı. Adapazarındaki bir devlet teşebbüsünün kendiliğinden İşveren Konfederasyonuna katılması üzerine şiddetli bir tepki göstererek bunu derhal önleyen Tarım Bakanı Turan Şahin ise, fikre karşı.

Fikir, İşveren Konfederasyonundan geliyor. Konfederasyon, ticaret ve Sanayi Odalarının sağladığı gelirleri tükettiği ve AİD'den de istediği yardımı alamadığı için sıkıntıda. Üyeler ise aidatını ödemiyor. Bu durumda, Devlet Teşebbüslerinin gelirleriyle İşveren Konfederasyonunu yaşatma fikri aklı geliyor. Gerçekten İşveren Konfederasyonu, 50 milyarlık devlet teşebbüsünün temsilcisi olunca, büyük bir güç haline gelecek. Ne var ki, Devlet teşebbüsünü özel teşebbüsün bu kadar açık şekilde emrine verme düşüncesi, görülmüş, işitilmiş iş değil. Böyle bir düşünce, kamu teşebbüsünü, özel teşebbüse dahi hakim olamayan zayıf bir işveren teşekkülüne peşkes çekmek demek. Başta Türk - İş bütün işçi teşekkülleri buna karşıdır. Hükümet de, devlet teşebbüsünü, özel teşebbüs gibi görme fikrinin ne kadar büyük bir hata olduğunu her halde anlayacaktır.

Devlet Teşebbüsünde Yönelime Katılma

İktisadi Devlet Teşebbüslerinin reorganizasyonu ilgili kamu işçilerinin de yönetim kurulurken temsilci öngörülmesi bulunuyor. Maliye Bakanlığı, kamu teşebbüsüne verdiği yetkiye dayanarak işçilerin yönetim kurulurken temsilci olarak bu teşebbüslerde, işçilerin temsilci kabul edilmesini, Devlet teşebbüslerinde, işçilerin yönetimi, kamu işçilerinin sağlanması. Yalnız işçilerin de bu bir noksanlıktır. Zira Ziraat Bankasında az işçi çalışmaktadır, ama bankanın faaliyeti yüzbinlerce tarım işçisinin kadriyle ilgilidir. Böyle olunca da, bankanın politikasının tesbitinde, işçi temsilcilerinin katılması gerekir.

Kanun, işçilerin yönetim kurullarına katılması için gerekli hakları 6 ay içinde tamamlanmasını öngörüyordu. Fakat aradan 6 ay geçtiği halde, mesele sonuçlanmamış değildir. Yönetmelik Danıştadır ve Danıştay bir müldelele bağlı değildir. Bu sebeple iş uzamaktadır.

Yönetim Kurullarına katılacak işçi temsilcileri işçi teşekkülleri tarafından seçileceklerdir. Türk - İş, işçi temsilcilerinin yönetim kurullarındaki çalışma metodlarını tesbite gayret etmektedir.

YÖN'e Abone olunuz

YÖN, 2 EKİM 1964

Niçin Grev?

Adil Aşçıoğlu

İşçi teşekküllerinin bağı bu oldukları uluslararası işçi teşekküllerinden hiçbir kendilerinden beklenen yardımı yapmamışlardır. Bunlar, uluslararası işçi dayanışması adı altında, sadece bazı seminerler ve inceleme gezileri düzenlemekle yetinmekte, fakat grev konusunda Türk işçisine yardıma yanaşmamaktadırlar. Hür Dünya İşçi Sendikaları Konfederasyonu, 1960'dan önce Türkiye'de yapılan mücadele için kendisinden istenen yardımları Türk - İş'e üye olmadığı gerekçeyle geri çeviriyordu. Fakat Afrika'da, Asya'da ve Latin Amerika'da aynı Uluslararası Konfederasyon kendisine üye olmayan işçi teşekküllerine pekala yardıma bulunuyordu, hâlen de bulunmaktadırlar. Buna karşılık işçi teşekküllerinin bağı bu oldukları uluslararası işçi teşekküllerinin çoğu Türk işçisini işverenlerin baskısından kurtulmak için açtığı savaştan caydırmağa uğramaktadırlar.

Uluslararası işçi teşekküllerinin bu tutumlarının sebebi çok açıktır. Bu batılı teşekküller kendi devletlerinin politikalarına uygun olarak gayretlerini «kazanılabilecek» bölgelere tekne etmekte, esasen «kazanılmış» olan ülkeleri ihmal etmektedirler. Yeni bağımsızlığımıza kavuşmuş, ya da kavuşacak Asya, Afrika ve Latin Amerika memleketlerini gerek bir bütün olarak gerekse işçi sınıfı olarak sosyalizme kaymalarını önlemek bu işçi teşekküllerinin asıl amacıdır. Bu sebeple Batılı Devletler Türkiyeyi Batım bir «kale» si saydıklarından onu kazanmayı düşünmedikleri gibi, Batılı işçi teşekkülleri de nasıl ol-

sa Türk işçilerinin sosyalizme kaymayacağı düşünerek onu «kazanamak» için gayret göstermek lüzumunu duymamaktadırlar. Kısacası bugün Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile diğer ulusal işçi teşekküllerimizin katıldıkları uluslararası işçi teşekküllerinin hemen hepsi uluslararası işçi dayanışması esasından çok, «politik» amaçlarla hareket etmektedirler.

Ustelik şu noktayı da gözünde tutmak gerekir ki, sendikalarımızın üyesi buldukları uluslararası teşekküller yalnız Türkiye'de değil diğer birçok memleketlerde de faaliyette buldukları için hemen hemen aynı işverenlerle karşılaşmaktadırlar. Çünkü sermaye, uluslararası teşekkülün emeğininkinden çok daha hızlı götürmeyi başarmıştır. Bu sebeple mesela hem Türkiye'de hem de Amerika Birleşik Devletler'de faaliyette bulunan bir şirket işlerini Amerika'da yoluna koymuş olan bir Uluslararası işçi teşekkülü aynı işverenler Türk işçileri hesabına bozmuş istemez. Onun için de bu uluslararası teşekkül Türkiye'de üyesi olan işçi sendikasına, bu sendika işveren karşısında ne kadar haklı olursa olsun, işverenlerle uyuşmasını tavsiye eder. Türk sendikası greve karar verirse, ona yardım etmez. Ama aynı uluslararası işçi teşekkülü mesela Kübada Castro aleyhinde işçileri kıskırtmak için milyarlar sarfetmekte kaçınmaz.

Bu şartlar altında Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Seyfi Demirsöz İstanbul Bölge Temsilciliği binasının iki hafta önce yaptığı ve gerçeklere tamamen uyan ko-

nuşmasında Türk - İş'in Hür Dünya İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile bağları gözden geçirmek kararında olduğunu bildirmiştir.

Böylece Türk işçisinin ulusal ve uluslararası dayanışmayı gerçekleştiremediği açıkça görülmektedir. Bu şartlar altında yerli ve yabancı sermayenin işbirliği yaptığı Türkiye'de herhangi bir işçi teşekkülünün bir tek işverene karşı olsa bile bir grevi her zaman başarı ile sonuçlandırması düşünülemez. Bu sebeple başlangıçta kendi bağlarına greve karar veren sendikalar şimdiki aralarında ortaklaşa bir politika tesbit etmek zorunluluğunu duymuşlardır. İki hafta önce Türk - İş Birinci Bölge Temsilciliğinde düzenlenen toplantının sebebi bu zorunluktur. Sözü geçen toplantıda liderlerin açıkladığına göre, kendi işkollarındaki işçilerin çoğunluğunu teşkil ettiklerinde, bir çok sebeplerle üye kaybetmekte ve bu üyeler ikinci sendikaları veya sari sendikaları meydana getirmektedir. Söz alan sendikalar bu karışıklığın sebepleri arasında 275 sayılı kanunun noksanlıklarını, (devlet sektörü dahil) işverenlerin gerçek sendika fikrine karşı olmalarını, sendikalar arasında işbirliği ve dayanışmanın gerçekleştirilememiş olmasını göstermişlerdir. Sendikalar arasında işbirliği ve dayanışmanın bulunmadığı öteden beri bilinen bir gerçek olmakla beraber, grevler bu gerçekliğin bütün ortaya çıkarılmıştır.

Bu durum karşısında grevlere karşı gelmek, ya da grevlerden vazgeçmek değil, aksine grevleri daha etkili hale getirebilmek için sendikalar arasındaki dayanışmayı ve işçilerle sendikalar arasındaki bağları kuvvetlendirmenin yollarını aramak gerekir. Nitekim Türk - İş Birinci Bölge Temsilciliğinde söz alan sendikalar gerek sendikalar gerekse işçilerle sendikalar arasındaki bağları kuvvetlendirmenin çarelerini araştırmak için yeniden toplanmasını ileri sürmüşler ve bu yolda karar almışlardır.

Oyle sanıyoruz ki, bu sendikaların varacağı sonuçlar diğer bölgelerde de kabul edilip uygulanmak suretiyle bütün Türkiye çapında bir fikir ve hareket birliği sağlanabilecektir. Bu dayanışma sağlansa bile, grevlerin yürütülmesi için paraya ihtiyacı olduğunu kimse inkâr edemez. Yıllardan beri işçilerin ödedikleri aldattı bir grev fonu meydana getirilememişse bunun kabahatini işçilere değil sendika yöneticilerine yüklemek daha doğru olur. Kaldı ki grevlerden hiç fedakârlık yapmadan, zarar görmeden, acılara katlanmadan çıkmayı düşünmek de doğru değildir. İdareci kadrolar tarih boyunca çalışanların hak ve hürriyetlerini daima inkâr etmişler ve bunları kendiliklerinden değil, yapılan çeşitli mücadeleler sonunda tanımak zorunda kalmışlardır. Her şeyin olduğu gibi sendika hak ve hürriyetleri ile işçi hak ve hürriyetlerinin de alınmasında işçilerin bir bedel ödemesi şarttır. Bu bedel de elbette onun fedakârlığı acı ve ıstırapları olacaktır. Oyle cebinde para, gamsız kasavetsiz güle oynaya grev yapmak, yani bedelini ödmeden haklara ve hürriyetlere kavuşmak dünyanın hiçbir yerinde görülmemiştir.

Bazılarının kötümserliğine rağmen işçilerin grev ve grev tehditleri ile devlet sektöründe ve özel sektörde başarı sağladıkları bir gerçektir. Başarısızlık dünyanın her yerinde görülmüştür, fakat kaybedilen bu savaşlara rağmen namuslu işçilerin büyük fedakârlıklara, yokluklara ve acılara katlanarak yaptıkları grevler daima saygı ile anılacak ve değerleri hiçbir zaman unutulmayacaktır. İşçi hareketini bürokratik yollarla elebelet yürütmek mümkün değildir. İşçi hareketinin en etkili vasfı mücadelecilik olması ve bu mücadeleyi sadece kendisi için değil ezilen, sömürülen, hakları çiğnenen diğer bütün sınıflar için ve onlarla birlikte yapmasıdır. İşverenler sözden değil le-rattan anırlar.

PETROL OFİSİ

Petrol Ofisinden

Alacağınız akaryakıt millî sanayiimize hizmetiniz, millî servet'e katılma payınız olacaktır.

(BASIN:/3)

Gregory Peck, beyazperdede Kaptan Ahab rolünde

Ahab nasıl bir deli Melville nasıl bir yazar?

Ayperi Akalan

Bir delidir Ahab. Yazar durmadan tekrarlar bunu. Kitabın her kişisi için Ahab'ın deliliği su götürmezdir. Pequot'un bir kez karşılaştığı bir geminin kaptanı, söz sona ermeden şöyle fısıldar: «Deli mi sizin kaptan...» Ahab'ın kendi söz açar deliliğinden: «Deli sanıyorlar beni. Deliliğin ta kendisi, delilerin delisiyim ben. Yalnız kendini inceleyip anlamak için durgunlaşan o vahşi deliliktir benimki...» (S. 244). Yakındığı da olur ama aslında sakınır, üstüne titrer deliliğinin. Gücünü yitirmesini, uyumasını hiç istemez. Bu yüzden habire kamçılar deliliğini. Sımsıkı yapışmıştır ona. Korkmasına korkar bu saplantıda, ne var ki, kaçacağı yerde tam tersine, hele elinden gidiyor gibi oldu mu soluk soluğa kovalar, yeniden yetişir deliliğine... Nedir görünür deliliği Ahab'ın?

Moby Dick'in peşindedir o... Tek tutkusu, aklın fikri, eti keşfi Moby Dick'i öldürmektir. Başka hiçbir şey umurunda değildir. Ne kendini kayırır, ne başkasını kollar, denizleri yarar, okyanusları hisim gibi dolandır Moby Dick'i bulmak için... «Demir raylar üstünde gidiyor» dur ruhu. «Hiçbir tehlike, hiçbir engel çıkaramaz beni demir yolumdan» diye haykırır. Starbuck öylesine bilir ki kaptanın deliliğini, hastalığı öyle kesince görür ki kendini ve gemiyi kurtarmak için öldürmeyi tasarlar Ahab'ın... Davranır da. Eli varmaz, kaçırır fırsatı.

Delidir Ahab... Melville açık seçik anlatır bu deliliğin oluşmasını, başlangıcını. Bu sağlam Nantucket'li, bu işinin ehli koca kaptan, Moby Dick denilen belalı balina bacağına alıp götürdüktan bir süre sonra çığlık çığlığa delirmiştir. «Ve işte o sırada parçalanmış bedenimle delik deşik yüreği birbirinin içine kanayıp deli etmişim onu.» (S. 268). Bu korkunç çılgınlık geçtikten sonra Melville asıl o zaman Ahab'ın «için için delirdiğini» söyler. Bir kez tutuşunca tükenene dek yanan ispermeçet mumu gibi Ahab, için için cızırdıya cızırdıya delirir durur. Delirdiğiçe parlar, savır, yücelir... Mum örneği bu delilikle yanıp tutuşacaktır ruhu. Sonuna dek. Ahab ne kadar delirse Moby Dick de o denli büyür, genişler, devleşir, canavarlaşır. Deniz olur, rüzgâr olur, gecedir, gündüştür Moby Dick... Tanrı'dır gide-

rek... Bütün evren Moby Dick'i solur... Melville bir allegorinin söz konusu olmadığını açık seçik belirtiyor kitabında. Tek başına, beyazdır, karadır, kötülük-tür, lanettir, korkudur, kıldır demek boşuna Moby Dick için. Ahab'ın tüm dünyasıdır o. Tüm dünyası için de hem bir şeydir, hem her şeydir. Hiç olmazsa pek çok şeydir Ahab için. Ahab bir tragedya kişisidir. Melville için de tartışma götürmez bu. Yanlış düşünmiyim. Ahab'ın tragedyası, olmayacağı oldurmaya, yenilmez yenmeye, yani Moby Dick'i öldürmeye kalkmasında deşildir. Moby Dick onun başını yiyemez. Moby Dick'i altedeceğinden hiç kuşkusuz yoktur Ahab'ın sonuna dek. Sepaslağlamdır bu inancında. Her usavurmaya, her uyarıya dudak bükür. Oyle falımış, kadermiş, onlara da kulak asmaz pek. Ahab'ın tragedyası başka bir yerdedir. Tam bir tragedya kişisi gibi kendini yenecek olana, kendini tüketecek olana, kaçınılmaz yenilgiye karşı direnip savaşıyordu. Bu doğru. Ne var ki Moby Dick değildir söz konusu olan. Ahab'ın kendi deliliğidir. Kendi kendini deliliği ile, Moby Dick saplantı-

si ile ıştırken tükettiği de kendisidir aslında. «Allah yardımını olsun ihtiyar. Düşüncelerin bir başka Ahab yaratmış içinde. Bir Prometheus'a çevirmişsin kendini azgın kafana! Bir akbaba gelip her gün yiyecek yüreciğini senin. Kendi yarattığın bir akbaba!» (S. 294). Ahab delirmekten önce Ahab değildi. Onu var eden, oluşturan, ortaya koyan, Ahab yapan, deliliğidir. Moby Dick kaçınılmaz aracıdır onun. Ahab kendini yeniden yapmak, var etmek isterken Moby Dick'in ardında delirmeyi zorunlu olarak seçmiştir. Ya da öyle bir yanıltıya düşmüştür ki hatası seçişini zorunlu kılmıştır. Bu seçiş Ahab için kaçınılmazdır. Moby Dick'i Moby Dick yaparken Ahab kendini deli Ahab'ı yapar, var eder. En ortaya kor kendini ve Moby Dick'i giderek bu merkez etrafında tüm dünyasını ona deli dedirten bir düzende yeniden kurmaya, çözümlenmeye savaşıyor. Tragedyası bu savaştadır onun. Bu savaşın için deki tek dayanağı, gücü deliliğindedir. Delirdiğiçe güçlenir Ahab, güçlendikçe delirir, artar tutkusu Ahab'ın. Ahab'ı yok edecek olan, sonunda «tüketecek olan

Solgun bir gül Dokununca

Çoklarımdan düşüyor da butca
Görmüyor geli geçenler
Eğilip ahyorum
Solgun bir gül oluyor dokununca.

Ya büyük şehirlerin birinde
Geziniyor kalabalık duraklarda
Ya yurdun uzak bir yerinde
Kahve, otel köşesinde
Nereye gitse bu akşam vakti
Ellerini cepiirtne sokuyor
Sigaralar, kâğıtlar
Aramdan kayıyor usulca
Eğilip ahyorum, kimse olmuyor
Solgun bir gül oluyor dokununca.

Ya da yalnız bir kızın
Sildiği dudak boyasında
Eşliğinde yine yorgun gecenin
Başını yastıklara koyunca.

Kimi de gün ortası yamına sokutuyor
En çok güz ayları ve yağmur yağınca
Alçak ya bir bulut, o hüzün bulutunda.
Uzayıp ahyorum, kimse olmuyor
Solgun bir gül oluyor dokununca.

Ellerde, dudaklarda, ıssız yazılarda
Akşamlara gerill ağlara takılıyor
Yaralı hayvanlar gibi soluyor
Bunahyor, kaçıp gitmek istiyor
Yollar, ya da anılar boyunca.

Alıp alıp geliyorum, uyumuyor bütün gece
Kımlıdyor karanlıkta, ne zaman dokunsam
Solgun bir gül oluyor dokununca.

(Yaz Dönemi'nden)

budur aslında. Moby Dick değil. İnsan! Tek başına kumanda etmek bir köleliktir aslında! Şimdiye kadar hayal meyal duyduğum ana açığa anıyamadığım bütün bunları düşünüyorum...» «Nedir bu çılgınlık, bu azgınlık, bunca öfke, kan ter içinde bunca didimle! Kaç bin kere bu ihtiyar Ahab sandal indirdi denize! Kudurmuş gibi köpükler saçarak avını kovaladı. İnsan değil bir zebaniydi bu Ahab! Evet, evet kırk yıl ne çılgınlıktır bu... Delil... Bu ihtiyar Ahab bir koca delil! Kim söylüyor bunları? Moby Dick'i öldürme tutkusuyla deliren Ahab. Ahab nasıl bir deli sorusunun çözümlü buradadır bence. Bir kez durup düşünmeden, neden, niçin diye sormadan tam kırk yıl balına kovalayan Ahab... Yalnızlıklar, daha kötüsü bilinçsizlikler içindeki Ahab... Nerde, ne zaman, nasıl olduğunu anlamadan balına avında ne aklı, ne yitireği yokmuşçasına, bir «insan» değilmişçesine didiren Ahab... Balına avında kürekmiş, ipmiş, zıpkımmış, fiçmiş, yelkenmiş sandalımı-

Şimdiye kadar hayal meyal duyduğum ana açığa anıyamadığım bütün bunları düşünüyorum...» «Nedir bu çılgınlık, bu azgınlık, bunca öfke, kan ter içinde bunca didimle! Kaç bin kere bu ihtiyar Ahab sandal indirdi denize! Kudurmuş gibi köpükler saçarak avını kovaladı. İnsan değil bir zebaniydi bu Ahab! Evet, evet kırk yıl ne çılgınlıktır bu... Delil... Bu ihtiyar Ahab bir koca delil! Kim söylüyor bunları? Moby Dick'i öldürme tutkusuyla deliren Ahab. Ahab nasıl bir deli sorusunun çözümlü buradadır bence. Bir kez durup düşünmeden, neden, niçin diye sormadan tam kırk yıl balına kovalayan Ahab... Yalnızlıklar, daha kötüsü bilinçsizlikler içindeki Ahab... Nerde, ne zaman, nasıl olduğunu anlamadan balına avında ne aklı, ne yitireği yokmuşçasına, bir «insan» değilmişçesine didiren Ahab... Balına avında kürekmiş, ipmiş, zıpkımmış, fiçmiş, yelkenmiş sandalımı-

TÜRK DİL KURUMU ÖDÜLLERİ

1964 Türk Dil Kurumu ödülleri şirde Behçet Necatigil, Hikâye-
de Demir Özlü, Eleştiride N. Aslan, çeviride T. Saraç kazandılar...

1964 yılı Türk Dil Kurumu Ödülleri'nin şirde «Yaz Dönemi» adlı kitabıyla Behçet Necatigil, hikâyede «Soluma» kitabıyla Demir Özlü, eleştiri-deneme-gezi'de «Eflâton» adlı kitabıyla Necip Alsan, çeviride «Günümüz Fransız Şiiri» adlı kitabıyla Tahsin Saraç kazandılar.

Şirde ödül verilmesi gerçekten beklendi miyen bir olay olarak karşılandı. Nicedir bu dalda ödül verilmiyordu. Kaç şiir kitabının açığa «hakki yenmiş», bu arada Behçet Necatigil de bir iki kere harcanmıştı. Bu yıl kötü geleneğin bozulduğu anlaşılıyor. Sevinilecek bir şey. Okurlarının gözünde bu ödülü çoktan kazanmış olan Behçet Necatigil adına değil, ödülleri dağıtan yargıcılar kurulu adına sevinilecek bir şey.

Demir Özlü'nün «Soluma» sı geçen yılın en iyi üç hikâye kitabından biriydi. Adnan Özyalçın'ın «Sur» u, Bilge Karasu'nun «Troyada Ölüm Vardı» sı, bir de «Soluma»

Sait Faik Armağan'ının yarısını «Sur» un aldığı da düşünülürse, 1964 de hikâye armağanlarının boş gitmediği söylenebilir.

Necip Alsan az yazar, kendini pek ortaya sürmeyen, ama hayli titiz, değerli bir eleştirmendir. Daha çok Fransızcaya yaptığı çevirilerle tanınan Tahsin Saraç'ın ise «Günümüz Fransız Şiiri — On Ozan» adlı antolojisiyle ödül alması belki de iyi olmadı, kendisi için. Bu çevirmenin uzaktan görüldüğü insanda daha dolgun, daha soluklu işler yapabildiğini izlenimini uyandırıyor.

Ödül kazanan yazarların kısa biyografilerini veriyoruz:

Necip ALSAN 1918'de İstanbul'da doğmuş. İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirmiş. Şimdi avukatlık etmekte. 1950'den beri Varlık, Yedigöze, Yelken gibi dergilerde yazıyor. «Yüz Bin Yıl», «Onlar Ermiş Muradına», «Göç», «Mustafa Han» adlı eserleri var.

Behçet NECATIGİL 1916'da İstanbul'da doğmuş. Kabataş Lisesi'ni, Yüksek Öğretmen Okulu'nu bitirmiş. Şimdi Çapa Eğitim Enstitüsü'nde edebiyat öğretmeni. Almanca'dan yirmi beşe yakın çevirisi vardır. «Eski Toprak» adlı kitabı 1957 Yedigöze Şiir Armağanı'na kazanmıştı. Şiir Kitapları: «Kapalı Çarşı» (1945), «Çevre» (1951, 1960), «Evler» (1953), «Eski Toprak» (1956), «Arada» (1958), «Dar Çağ» (1960), «Yaz Dönemi» (1963).

Demir ÖZLÜ 1935'de İstanbul'da doğmuş. Kabataş Lisesi'ni, İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirmiş. Bir ara Hukuk'da asistandı, şimdi avukatlık ediyor. 1953'den beri Türk Dili, Mavi, Yeni Ufuklar, A Dergisi, Pazar Postası, Yapraklar 64 gibi dergilerde şiir, hikâye, eleştiri yazıları yayımlanmakta. Hikâye Kitapları: «Bunaltı» (1958), «Soluma» (1963).

Tahsin SARAÇ 1930'da Mus'da doğmuş. Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitirmiş, bir süre de Paris'de okumuş. Şimdi Gazi Eğitim Enstitüsü'nde öğretmen. Türkçeden Fransızcaya da çeviriler yapmıştır. «Günümüz Fransız Şiiri» adlı eseri 1963'de yayımlandı.

SEÇME KİTAPLAR

HUSEYİN RAHMI GURPINAR. Agâh Sırrı Levent. T.D.K. Yayınları. 1964. 152 s., 3 İla.

ŞAIR DOSTLARIM. Oktay Akbal. EHK Yayınları. 1964 104 s., 3,5 İla.

TURK KOYLU DANSLARI. Metin And. İzlem Yayınevi. 1964. 124 s., 5 İla.

EMPERYALİZME KARŞI SİLÂH SİZ SAVAŞCI MAHATMA GANDHI. Louis Fischer. Çeviren: Ertuğrul Tonguç. Varlık Yayınevi. 256 s., 5 İla.

UTOPIA. Thomas More. Çevirenler: S. Eyiüboğlu, M. Urgan, V. Günyol. Çan Yayınevi. 1964. 176 s., 5 İla.

BERÇET NECATİGHİ VE EDİP CANSEVER USTUNE. Hüseyin Cöntürk. 1964. 100 s., 4 İla.

BLAISE CENDRARS. Hayatı, sanatı, şiirleri. Sald Maden. De Yayınevi. 1964. 176 s., 7,5 İla.

BİR KARIŞ TOPRAK. Roman. Samim Kocagöz. Ataç Kitabevi. 1964. 160 s., 5 İla.

KEŞANLI ALI DESTANI. Halûk Taner. İzlem Yayınevi. 1964. 120 s., 4 İla.

JACK YA DA BOYUNEGME. Eugene Ionesco. Çeviren: P. Caporal, I. Denkler. Ataç Kitabevi. 1964. 64 s., 2 İla.

KIRAL OLUYOR. Eugene Ionesco. Çeviren: Fikret Adil. Ataç Kitabevi. 64 s., 2 İla.

ON DAKKA SONRA BUFFALO. Günter Grass. Çeviren: Adalet Çınar. Türk — Alman Kültür Merkezi. 1964. 20 s., 1 İla.

ama konuşamaz... Patagonya burnunu dolanırken hayal meyal düşlerde yatan Ahab sorularına cevap bulamaz ama kutsal bulantısını... Yüreği ile duya duya seçer gerçeklerini... O denizler, o gemiler, o yoksulluklar, savaşlar dünyası bir deli girdapta dönmeğe başlar, bir deli uğultuda her şey gelip Ahab'ın istediği yere oturur. Balina mı? Fıçıdaki yağ kaynağı değil, onun balinasıdır artık, boşver tüccar gemisine, olsa olsa onun mahmuzlayacağı saşas atıdır artık. Şu ayağını koparıp alan balınayı bulup öldürmektedir, bir güzel alacaktır öcünü. Oç onun, sefer onun, av onun, neden onun, gerçek onundur. *Simdi denizler, fırtınalar bir anlama bürünmüştür. Şimdi Ahab'ın kendisi bir anlam içindedir.* Kırk yıl sonra Ahab bir saçma yaşantıdan, her şeyi ters, çarpık, kendi dışı kılan bu yabancı dünyadan çıkıp bir anlama, bir amaca varmıştır. Kendi kendinin içine oturmuş, kendini var etmiştir. Böylece Melville onun nihayet sâkinleştiğini anlatır. Ne var ki «asıl sonra için için derinleşti» Ahab... Kötülük... Ya kötülük ne olacak? Nerede kötülük? Bunca yılın sebebi kötülük nedir? Çözemez, belirleyemez kötülüğü bulup çıkaramaz. Kararır dünyası. Onu görmek için bakınır dört bir yanına. «Ama insan en çok çileden çıkarır, insan en çok küçülen şeylerden hiçbirinin bedeli yoktur» (S. 834). Acılar, çalkantılar, bulantı iyice sersemletir onu... Ama belki, yalnız o korkunç beyaz balina ki anıların en canlisi, acıların en somutudur. Ahab'a en gerçek ve en kötü gelendir... Başına kapanan o dev çene, o bembeyaz kâbus gövde, o şaklayan kuyruk tüm bulantısının sonunda Ahab'ın sisli dünyasının içindeki en etli kemikli, en «bedeni olan» şeydir... Bulantı yanıtına düşürür onu. Başka bir deyimle, akıllın yetersizliği yüreğini bozar. Moby Dick! Moby Dick'tir kötülük... İnsanı delirtir, içini kemiren ne varsa, her şeyin dibini kurcalayan ne varsa, içinde kötülük bulunan hangi gerçek varsa, hayatta ve düşüncede iblise ne varsa Ahab bunların hepsini Moby Dick'de gözle görür, üstüne saldırır hâle getiriyordu» (S. 268). Bütün ruhu öfke kesilir, bütün kınımlı huncası, kırk yılın öcünü ona yığdırır Akhileus'un Hector'a saldırmasına ve bir öfke ile saldırır Moby Dick'e. Artık Moby Dick hem bir şey, hem her şeydir onun için. Bulantıya o kadar daldır ki, yitmiş gibi görünür. Kork yitmiş görünür, mahkûm, kötülük odur o... «Mab-bus zindandan kaçabilir mi davarı delmeden? Beyaz balina benim dört bir yanımı saran o zindan duvarıdır işte» (S. 237). Oysa çıkışı yoktur Ahab'ın!... Deli derler ona... Tam kırk yıllık

ama konuşamaz... Patagonya burnunu dolanırken hayal meyal düşlerde yatan Ahab sorularına cevap bulamaz ama kutsal bulantısını... Yüreği ile duya duya seçer gerçeklerini... O denizler, o gemiler, o yoksulluklar, savaşlar dünyası bir deli girdapta dönmeğe başlar, bir deli uğultuda her şey gelip Ahab'ın istediği yere oturur. Balina mı? Fıçıdaki yağ kaynağı değil, onun balinasıdır artık, boşver tüccar gemisine, olsa olsa onun mahmuzlayacağı saşas atıdır artık. Şu ayağını koparıp alan balınayı bulup öldürmektedir, bir güzel alacaktır öcünü. Oç onun, sefer onun, av onun, neden onun, gerçek onundur. *Simdi denizler, fırtınalar bir anlama bürünmüştür. Şimdi Ahab'ın kendisi bir anlam içindedir.* Kırk yıl sonra Ahab bir saçma yaşantıdan, her şeyi ters, çarpık, kendi dışı kılan bu yabancı dünyadan çıkıp bir anlama, bir amaca varmıştır. Kendi kendinin içine oturmuş, kendini var etmiştir. Böylece Melville onun nihayet sâkinleştiğini anlatır. Ne var ki «asıl sonra için için derinleşti» Ahab... Kötülük... Ya kötülük ne olacak? Nerede kötülük? Bunca yılın sebebi kötülük nedir? Çözemez, belirleyemez kötülüğü bulup çıkaramaz. Kararır dünyası. Onu görmek için bakınır dört bir yanına. «Ama insan en çok çileden çıkarır, insan en çok küçülen şeylerden hiçbirinin bedeli yoktur» (S. 834). Acılar, çalkantılar, bulantı iyice sersemletir onu... Ama belki, yalnız o korkunç beyaz balina ki anıların en canlisi, acıların en somutudur. Ahab'a en gerçek ve en kötü gelendir... Başına kapanan o dev çene, o bembeyaz kâbus gövde, o şaklayan kuyruk tüm bulantısının sonunda Ahab'ın sisli dünyasının içindeki en etli kemikli, en «bedeni olan» şeydir... Bulantı yanıtına düşürür onu. Başka bir deyimle, akıllın yetersizliği yüreğini bozar. Moby Dick! Moby Dick'tir kötülük... İnsanı delirtir, içini kemiren ne varsa, her şeyin dibini kurcalayan ne varsa, içinde kötülük bulunan hangi gerçek varsa, hayatta ve düşüncede iblise ne varsa Ahab bunların hepsini Moby Dick'de gözle görür, üstüne saldırır hâle getiriyordu» (S. 268). Bütün ruhu öfke kesilir, bütün kınımlı huncası, kırk yılın öcünü ona yığdırır Akhileus'un Hector'a saldırmasına ve bir öfke ile saldırır Moby Dick'e. Artık Moby Dick hem bir şey, hem her şeydir onun için. Bulantıya o kadar daldır ki, yitmiş gibi görünür. Kork yitmiş görünür, mahkûm, kötülük odur o... «Mab-bus zindandan kaçabilir mi davarı delmeden? Beyaz balina benim dört bir yanımı saran o zindan duvarıdır işte» (S. 237). Oysa çıkışı yoktur Ahab'ın!... Deli derler ona... Tam kırk yıllık

saçmalığın, delliliğin içindeki çılgın Ahab'ı görmezler de kendini bulan, çevresini seçen Ahab'a deli diyorlar ha... Delilik buysa yaşasın delilik, kutlu olsun Ahab'a delilik... Böylece başlar Ahab'ın akubası, Ahab'ı yemeğe... Can evinde taşır, kutsar, yüceltir, durmadan besler deliliğini... Deliliği onun asıl kendisi, kırk korkunç yılın sonunda bulduğu tek gerçektir... Deliliğiyle yücelir. Baş döner yüceliğinden. Ahab balina avının olgan, süregelen dünyasının dışına çıkar. «Onların aklı fiirî kârlı seferlerde dolarlarla hesaplanacak kazançlardaydı. Oysa Ahab...» (S. 271) insanların o bil-dik dünyasının dışına düşmüştür. Geri dönemez, kırk yıllık deliliği sürdürmez. Yabancılaşamaz, nesneleşemez artık. İnsan gibi, Ahab gibi yaşamak ister. Oyleyse deliliği sürdürmek gerek. Ahab olarak yaşamak gerek-se... Kısrı döngülere düşer Ahab... Bir yandan yanıtına, yani Moby Dick'e saldırır. Bir yandan o eski saçma düzeni, gemisi, tayfası, sandalı ile kendi doğru-dengesine oturtmaya çalışır... Doğru-dengenin ilk durağı Moby Dick'i vurup öldürmek olacaktır onun için... Oysa vanilidir o. En gerçek bulup en gerçek saydığı aşkıda gerçeği değildir Ahab'ın... Çaresiz kendini kendinde tüketmektedir. «Ben de akıp gidiyorum nasılsa» (S. 699). Ahab çağının yaşamının kişisi olarak bize benzemezdi elbette. Sürecinin içinde kendi gibi bir kişiydi o. Bu çağdan bakınca bir Viking gibi görünür. Boyu, bosa, gücü, öfkesiyle. O koskoca deniz ilkesinde, baş döndürücü serüvenler içinde, eli yüzü tuz ve yosun, yüreği kan içinde Homeros'un ölümsüzleri gibi, Melville'den doğup geliyor bizlere kadar... Çağdas Diddir. Özüm bekler... Moby Dick'in bu dev kişisinin deliliği bir çağdaş öykü. Bu çağdaş durumdan Marx'gil bir nesneleşme. Marx'gil bir yabancılaşmaya benzer benzer bir düzen-durumdur. Bir yanı Camus'dedir onun... Bulantısı başlıyor, zorunu bir seçiş yit-neldi mi artık varoluşu bir tutumdur. Gerçekleri de yadır, bilindik tanrıyı da... Sorumsuzluğunun bütün yükü kocamış o-muzlarında yazgısını ancak kendinin yazacağını, kendinden başka güç, amacına tek engel tanı-mayacağını haykırırken Yirminci Yüzyıla Sartre'ine bilinde say-ıo sul... En çağdaş insan o... En çağdaş insanverlikte do-bur «akıp giderken», delik de-şik» içindeyken bile... «Yanıma gel Starbucks bir insan görüne-baksın gözlerim. Denizi, gökleri seyretmekten daha güzel, Allahı görmekten daha güzel bir insan gözüne bakmak» (S. 802).

Çizgilerin kesiştği yerde

Memet Fuat

Kimi sanatçılarımızda korkunç bir tutku fiatı dillerine çevrilmek. Oyle ki sanat anlayışını buna göre düzenleyenler bile çıkarıyor. Paris'de bir şairimize, «Kötü değil şiirleriniz ama, biz de böyle yazan çok var.» demişler; o da şimdi yerli bir hava ya bürünecek, o yoldan liginç olacaktı Batılılar için. Demek ki, herkesi küçümseyen, bilgisizlikle suçlayan davranışlarıyla, bundan böyle «yeni anlayışın» savunacak. Batıya ulaşma bakımından eskisinden fazla bir başarı göstereceğini sanıyordun. Temeldeki anlayış değişmemiş çünkü: Gene kopyacılık edecek. Eskiden Batılı sanatçıları örnek tutuyordun, şimdi Doğu'ya, kendi eski sanatçılarımıza dönecek... Nereden çıkaryorum gene kopyacılık edeceğini? Bunu anlatmak pek kolay değil. «Yerli hava», ya da «çağdaş Fransız şiiri» gibi sözlerin öyle bir kullanışı vardır ki orada buram buram titer kopyacılık... Bir özü olan, içten bir işle yaratıcılığa yönelen sanatçıdan gelmiyor böyle sözler, böyle bir derdi yok o sanatçının. «Sanat» sözcüğüne tam anlamını vererek konuşursak, nasıl kopyacılık sanat dışı bir olaysa, Batılılara liginç gelmiyor diye anlayışını değiştirmek de öylece sanat dışı bir olaydır. Bir buluşma var burada. Sanat dışı alanlarda yola çıkarak kendini sanatçı tanıtmamanın tek yolu da işte o kopyacılık. Bekli çok ağır bu sözler, belki tam yerini bulmuyor, ama her halde söylenmesi gerekli...

Batılı dillerine ulaşmayı özleyen sanatçılar «Bizde böyle yazan çok var» sözünü başka türlü anlamalılar, hence; «Bizim sanatçılarımız kopya ediyorsunuz» ya da «Bizde sizin gibi orta çapta sanatçı çok» anlamına geliyor bu söz. Gerçekten büyük, başka dillere çevrilmeye değer bir sanatçıyı, «Bizde böyle yazan çok var» diye, anlayışlar adına, kimse geri çevirmez. Oyleyse, özlene şeye ulaşmanın, Batılı dillerine atlamamanın yolu anlayış değiştirilmelerinin çok uzaktan geçiyor, diyebiliriz. Kısacası, daha iyi yazmak gerekiyor. Büyük sanatçı olmak.

Bu sözlerini koşar adım okuyanlar yanlış sonuçlar çıkar-masınlar diye şunları da söyleyelim: Kendi kaynaklarına, geleneklerine dönmek kötü demiyorum; hiç bir kaynağa, geleneğe dönmek kötü değil. Ama bu dönüşlerde toptan bir kurtuluş aramak kötü. Bakarsınız, bir sanatçı kendi geleneklerine yaslanarak ulaşır evrenselliğe; bir başkası o geleneklere büsbütün uzak kalarak. Ne var ki bu yaslanmayı ya da bu uzak kalışı önyargılar, anlayışlar biçimlendirmez. Yaratıcılığın kime, nerede güleceğini anlamak bir sergi oranlaması işi, yıllarca geliştirilen bir duyarlılığın ta en ucunda duran bir iş. O duyarlı-ğa eremiyenler, sanatın başlangıç noktasında — yani üzenme-de, kopyacılığa — kalırlar. Her büyük sanatçı sayısız etkilerle dolmuş eridiği bir potadır. Çünkü etkilerin çeşitlenmesi, çoğaltılması, ayrı ayrı bakınca yok denecek kadar incelemesyle kurtulmuş kopyacılıktan.

Bir de şu var: Çağdaş sanatçı, leter kendi kaynaklarına dö-nün, ister başkalarının kaynaklarına, başarısı evrenselliğiyle birlikte geliyor. Bu evrensellik onun ulusallığına yitirmesi değil, gerçekler düzeyine çıkarması, yeniden değerlendirilmesidir. Ote yandan, Batılılara liginç görünmek için kaynaklarına dönmek, ulusallığın (ayrıca evrenselliğin de) tek sözcükle «çelencelik» edilmesidir.

İnce Memed filme çekiliyor

Bundan bir süre önce gazete-rimizde Yaşar Kemal'in «İnce Memed» adlı romanının Amerika'da filme alınacağını bildiren bir iki kısa haber çıkmıştı. Öğren-diğimiz göre, 12 Ağustos'ta imza-lanan ön anlaşmadan sonra, 11 Eylül'de Yaşar Kemal ile Twenti-eth-Century — Fox Şirketi ara-sında ikinci ve son anlaşma da imzalanmıştır. Roman Fox Şir-ketine tanıtılan İngiliz roman-cı ve «Collector» filminin sena-risti Stanley Mann'dir. Stanley Mann «İnce Memed»-in prodüktör-lüğünü ve senaristliğini yapacak

De Yayınevi Aylık Sanat Dergisini Sunar

YENİ DERGİ

Yöneten: Memet Fuat

Ekim Sayısında: SANATTA BAĞLANMA TARTIŞMASI

Jean - Paul Sartre'in «L. Monde» konuşmasıyla, Claude Simon'un «L'Express»-de verdiği cevabın tam çevirileri.

Ignazio Silone'nin «Bağlanmanın Anlamı» adlı yazısı

Bertrand Russell'in «İki Barış Kurumu» konuşması.

Oktay Rifat'ın, Guillaume Apollinaire'nin şiirleri.

Ayrıca: Jean Vilar - Tiyatronun Sırları; Wylie Sypher - Yeni Komediye Anlayışımız; Konur Ertop - Üç Anadolu; Doğan Hızlan - Gülgeleri Kullanmak; Memet Fuat - Dergiler Arasında.

Bulduğunuz yerde «De Yayınları'nın» satan bir kitapçı yoksa «Yeni Dergi»-ye mutlaka abone olunuz.

SAYISI 2,5. ABONESİ Bir yıllık 24, iki yıllık 44 İla.

De Yayınevi, Vllşyet Han, kat. 2 No. 13, Çarşeloğlu

(YON - 12)

GERÇEK SAYGISI

Dış Yardım Dedikleri

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra siyasi bağımsızlıklarını elde eden az gelişmiş memleketler, ekonomik kalkınmaları için tek çıkar yol olarak genellikle kapitalist olmayan yolu seçerlerken bu yolun ilk örneği olan Türk devletçiliğine inanmış edenlerin, erik dalında üzüm yiyen Yunus Emre'ye özenerek Türkiye'yi kapitalist yoldan kalkındırmağa çalışırken, öne sürdükleri bilyürlü reçete «dış yardım» sözleri oldu.

Türkiye, yeni sömürgeçliğin nüfuz alanına dış yardımlarla itildi. Gerçekte dış yardım, gelişmiş kapitalist ülkelerin görüşlerini ülkemize aktaran, yöneticilerimiz bu görüşleri kabul etmeğe zorlayan, ekonomik bağımsızlığımızı yok eden bir araçtı. Bunun hikâyesi demokratik gelişmemizin bütün dönemlerinde sürüp gider.

CHP, «Ekonomik kalkınmamızı bir an önce gerçekleştirmek için dış krediye ihtiyacımız asikârdır» diyordu (1944

İkinci Hasaa Saka kabinesinin programından.) Dış yardım sözleri ediliyor edilmez ardından özel sektör sözleri geldi. 1949'da İnönü Meclis'i açarken, şöyle diyordu: «Özel teşebbüsün yurt kalkınmasındaki verimli gelişmesi için teşvik edici çareler üzerinde durulmaktadır. Bu konuda Ekonomik İşbirliği ve Dünya Bankası eksperlerinin bir müddettir devam eden incelemeleri sonunda yapacakları tavsiyelerden de faydalanılacaktır.»

DP, dış yardım ve buna bağlı olarak kapitalist yoldan kalkınma politikasını yürütmek için işi vatan topraklarını yabancılar kiralamaya kadar götürdü. Amerika Dış İktisadi Siyaset Komisyonu Başkanı Randall, Ankara'da, «Milletlerarası ticaret münasebetlerinin şumullendirilmesi için en uygun yolun hususi sermaye ve hususi teşebbüsün bütün dünyada serbestçe faaliyetinde bulunması keyfiyetine inanmaktadır.» diye buyururken, yani-

masını pek pahalı ödeyen DP yöneticilerinden biri de «Bir inandık ki demokrat ve kapitalist bir rejim içinde refah ve saadete kavuşacağız.» diyordu.

Ya 27 Mayıs ve sonrası?... Devrim hükümetinde yer alan bakanlarda bir Danış Koper'in bugün Ereğli Demir ve Çelik İşletmelerinin başında bulunması, bir Chat Iron'ın yabancı şirketlerde yönetici olması, bu dönemde de için bir şey yapılmadığını yeterince anlatıyor mu?

Devrim sonrası daha da fazladır. 1962 de Ticaret Bakanı Prof. Muhlis Eie'nin söylediği şu sözleri unutmak mümkün mü: «Başta Amerika olmak üzere bize yardım eden dost ve müttefiklerimiz öyle şartlar ileri sürüyorlar ki bunları burada söyleyemem... Bunlara uymağa mecburuz.»

Ve bugünkü durum, 1965 yılında dış borçlar, fazlerytle birlikte, 215 milyon doları bulmaktadır. Yani 1963 ta yapabi-

leceğimize ihracatın üçte ikisine şimdiden yabancılar el koyuştur.

Yeni sömürgeçliğin nüfuz alanı içinde debelenen Türkiye artık bir seçme zorunluğuna karşı karşıyadır. Heric kuvvetler ve gliğide aydınlanan kamuoyu, olumlu bir seçmenin sosyal dayanaklarıdır.

Yeni sömürgeçliğin «yardım» min niteliği yavaş yavaş gözler önünde serlinmektedir. Prof. Feridun Ergin özel sektörcülüğüne rağmen, Amerika'nın «zıral yardım» dediği şeyin, gerçekte, yardım olarak verilen buğdaya göre iç piyasadaki hububat fiyatlarının ayarlanması, yizülden hem üretimin düşmesine, hem de köylülerin sıkıntılı hayat yaşamasına yol açtığı söylenilmiştir ve sömürgeçlere satılan kiralık kafen sahıpları için şu önemli ifsaat yapılmıştır: «Amerikan zıral yardımının faydalarını belirtmek rapor yazanlara memleketine göre yarım milyon lira veya daha fazla meblağlar tahsis edilmiştir.» (Türkiye İktisat Gazetesi, 17 Eylül 1964)

Dış yardım adı altında Türkiye'ye ekonomik bağımsızlığından, milli haysiyetinden edenler, gerçekte, Türkiye'ye sattık-

ları mamullerin fiyatları yillik seltip Türkiye'den aldıkları tarım ürünlerinin fiyatları düşürerek, verdikleri paraları fazlasıyla geri almışlardır. Kalkınma planı fiat düşüklüğü yüzünden, 1960, 1961, 1962 de ihracat gelirlerimizde uğraman kayıpların tam 100 milyon dolar olduğunu belirtmektedir!

Budur iyürlü dış yardım dediklerinin!..

Dış yardımı ihtiyaç yok mudur Türkiye'nin? Sana, yilemek zorunda olan bütün az gelişmiş ülkeler gibi eibette Türkiye için de dış yardım gereklidir. Ama bu dış yardım, Türkiye'nin bağımsızlığını, milli haysiyetine, istediği kalkınma yolunu serbestçe seçmesine karşı olmayan bir dış yardım olacaktır.

Böyle bir dış yardım, zorunlu temel yapı reformlarını yapıarak kalkınma yaratıcı gücünü harekete geçirebilecek iktidarların elinde Türkiye'yi en kısa zamanda sanayileştirecek, yani kalkındırarak bir araç olacaktır.

Böyle bir dış yardım elde edilemedikçe yani sömürgeçliğin bütün söde yardımlarını GO HO'lamak, 1964 Türkiye'nin de vatanseverliğin ve devrimciliğin temel ilkesi olacaktır.

Fethi Naci

POLİTİKA ve ÖTESİ

Komünizm Ticareti

Y etkisiz komisyonunun, dört bakan hakkında Millî Emniyet Teşkilâtına verdiği komünistlik karalamasına, muhalefet gazetelerinden birisi nasıl da beimsedi. Kaynak da göstermeden, dört bakanın komünist olduğunu ima eden yazına başladı. Eğer Millî Emniyet Teşkilâtımız, bu dört bakanın «erdemli kişiler» olduğuna dair bir jurnal verilse ve bu da gazetesinin eline geçseydi, bunun sözümlü dahi etmezdi. Ama komünistlik suçlama ve karalaması oldu mu bütün mesele değişiyor. Aslım astarını araştırmadan yükleniyorlar. Zaten Mecliste bazı komünist tacirlerinin «komünizmle mücadele komisyonu» kurlmalarının amacı da bu. Kendilerine «res-

mil» verip, siyasi hastalarını suçlama ve karalama. Amaçta başarı sağlanmıştır.

Dört Bakan hakkında Millî Emniyet teşkilâtına verilen böyle bir jurnal elde etmek güç gibi görünür. Çünkü jurnale bir «gizlilik» ve «sırt» niteliği verilir. Jurnal yazarlar da bunun, başkalarının kolay kolay eline geçmeyeceğini bildiklerinden, inkâr ve tevîl yoluna saparlar. İnkâr ve tevîl, bugün haklarında jurnal verilenlerin bakan oluşundan gelir. Eğer bunlar bakan olmasalar da, sadece yurttaş olsalar, komisyonun ve komisyonun jurnal verdiği makamın, mesele açıkladığı zaman hüyük bir kuskusu olmaz. Bakan olunca iş değişiyor. Çünkü jurnalın verildiği

makam, hükümetin emrindedir. Hükümet de bu makama sigaya çekebilir ve denetleyebilir. Telds bu çizgi üzerinde gösterilmektedir. Hükümet böyle bir raporun verildiğini öğrenir ve tesbit ederse ne olur?

Bundan önceki dönemde de, bazı bakanlar hakkında komünistlik biçiminde verilen jurnal ler Menderes'in eline geçmişti. Hattâ Menderes'in adamları Meclis kulislerinde, bu türü jurnalere dayanarak, bazı kimselerin bakan ve Meclis Başkanı olmalarını önleyen propagandalar yapabilmislerdi. Haklarında karalama olanlar gerçince mücadele etmek olanağını göstermişdiklerinden, bu usul terkedilmemiş, tersine benimsenmiştir. Hattâ Menderes'in

«28 Nisan olayları»ndan sonra DP, teşkilâtına gönderdiği 3671 sayılı gizli genelgesinde, tüm CHP, gençlik teşkilâtı komünistlik suçlanmıştır. Genelgeyi CHP, ileri bildikleri halde bu komünist suçlamasına karşı gelememişlerdi. Suçlama ve karalamayı «komünistlik» açısından yaptınız mı, ne kadar güçlü olursanız olun, karşı koyamıyorsunuz. Ama bugün böyle bir hukuk devleti içinde yaşıyorsak, yetkisiz komisyonların, yetkisiz organların ortaklaşa karalamalarına karşı koymak zorundasınız. Bugün dört Bakanın muhatap olduğu karalama, yarın bütün hükümetle sivanabilir. Onun için meselelerin gereken ciddiyetle ele alınmak zorundağı vardır.

Bakanlardan bazılarının bu karalamaları kişisel mesele yapmak istediklerini görüyoruz. Bu tutum yanlıştır. Filan muhalefet gazetesinin bir bakana komünist demesi sonucu açılacak dava bir şey kazandırmaz. Nihayet Bakanla, gazete hâkim karşısına çıkar. Davayı açan,

o zamana kadar bakanlıktan düşmezse, hakim karşısına intformal olarak da çıkabilir. Ama bakanlıktan düştüğü zaman, gücünü yitirmiş ve intformalardan soyunmuştur. Değil bulması, gizli arşivlerden belgeleri almaya zordur.

Bakanların meseleyi, kişisel olmaktan çıkartıp bir hükümet iş haline getirmeleri gereklidir. Yani yetkisiz bir komisyon böyle bir jurnal verebilir mi, verilebilirse, Millî Emniyet Teşkilâtı bunu kimse duyurur? Yetkisiz komisyonla, hükümetin emrindesi Millî Emniyet Teşkilâtı, işbirliği yaparak, hükümet adamları hakkında jurnaller düzenleyemezler. Hükümet üyesi olarak, suçlanan bakanların bu tutuma «dur» demeleri ve bir daha tekrarı önlemleri gereklidir. Bunu yapamadıkları sürece bu usuller devam eder. Bugün bu bakan, varın öteki bakan bu gidişin üstesinden gelemez. Suçlanan bakanlar meseleyi bu yoldan ele almalarıdır.

Mehmed Kemal

AGAAGLU YAYINEVİ

KULTUR KİTAPLARI DİZİSİNDEN SUNARI:

Dostoyevski

PUŞKİN ÜZERİNE KONUŞMA

Dostoyevski'nin siyasi görüşleri.

Gerçek halkçılık nedir? Toplumda okumuşlarla halk arasına giren ikiliğin nedenleri ve sonuçları.

Bütün Kitapçılarda

Ankara Cad. 37/7. Akısu Han. (Vilâyet karşısı)

İstanbul (YÖN: 9)

YMECE

Aylık Fikir ve Sanat dergisi. Yılığı 10 liradır.

P.K. 373 ANKARA

YMECE'NİN YENİ YAYINLARI

MARAL: Dursun Akşam'ın Doğu Anadolu köylüsünün talyer ürperten yaşantısını dile getiren hikâyeleri. 3. İra.

İPLİK PAZARI: Eğitim Bakanı'nın ipiliğini pazara çıkaran bu kitabı da Mehmut Kemal yazmıştır. 3. İra.

YEDİ METELİK: Macar Köy hayatını ve toprak sorunlarını işleyen bu hikâyeleri Sami N. Özerdem'in çevirisinden okuyacaksınız. 3. İra.

YÖN - 3

İiyeroğluf

Turhan Selçuk'un

Yüzlerce seçilmiş karikatürü

bir kitapta toplandı

Fiyatı: 800 Kuruş

İsteme yeri: İZLEM YAYINEVİ

P. K. 694 Galata — İstanbul

(Yön: 8)